EDEBİYAT

Türk Edebiyatında

BÛSÎRÎ'NİN KASÎDE-İ BÜRDE'Sİ

CİLT 2: METİNLER

EDİTÖR: **BÜNYAMİN AYÇİÇEĞİ**

DBY | dünbugün yarın

“**dün**”den öğrendiklerinle
“**bugün**”ü yaşamak
“**yarın**”ları aydınlatır.

TÜRK EDEBİYATINDA
BÛSÎRÎ'NİN KASÎDE-İ BÜRDE'Sİ CİLT 2: METİNLER

© 2024, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™
Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 386
Edebiyat: 200

ISBN 978-625-6063-11-2 (2.c)
978-625-6063-09-9 (tk)

Sertifika No: 52315

Birinci Basım: İstanbul, 2024

Yazarlar:
Bünyamin Ayçiçeği, Mücahit Kaçar, Hamza Koç
Kenan Mermer, Sadık Yazar

Kitap Editörü:
Bünyamin Ayçiçeği

Dizi Editörü:
Furkan Öztürk

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Baskı Hazırlık:
DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Meteksan Matbaacılık ve Teknik Sanayi Tic. A.Ş.
(Sertifika No: 46519)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)
Türk Edebiyatında Bûsîrî'nin Kasîde-i Bürde'si Cilt 2: Metinler
Yazarlar: Bünyamin Ayçiçeği (Doç. Dr.), Mücahit Kaçar (Prof. Dr.), Hamza Koç (Doç. Dr.), Kenan Mermer (Doç. Dr.), Sadık Yazar (Prof. Dr.), Editör: Bünyamin Ayçiçeği (Doç. Dr.)
İstanbul : DBY Yayınları, 2024.
388 s. ; 16,0 x 23,5 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 386)
ISBN 978-625-6063-11-2 (2.c) 978-625-6063-09-9 (Tk)
1- Edebiyat 2- Klasik Türk Edebiyatı 3- Kasîde

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

EDEBİYAT

Türk Edebiyatında

BÛSÎRÎ'NİN KASÎDE-İ BÜRDE'Sİ

CİLT 2: METİNLER

Editör: **Bünyamin Ayçiçeği**

Bölüm Yazarları:
Bünyamin Ayçiçeği • Mücahit Kaçar • Hamza Koç
Kenan Mermer • Sadık Yazar

BÜNYAMİN AYÇİÇEĞİ, 8 Mart 1976 tarihinde İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da tamamladı. 1998'de Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında *Sarı Abdullah Efendi'nin Hayatı, Eserleri ve Gülşen-i Râz Adlı Mesnevîsinin Transkripsiyonlu Metni* adlı yüksek lisans teziyle 2001 yılında bilim uzmanı unvanını; 2014 yılında Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalında *Behiştî Ahmed Sinan'ın (ö. 917/1511-12?) İskender-nâme'si (İnceleme-Metin)* adlı teziyle de bilim doktoru unvanını aldı. 1998-2014 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda Türk dili ve edebiyatı öğretmenliği yaptı. 2012-2014 yılları arasında Kuveyt'te Türk Büyükelçiliğinde Türkçe okutmanı olarak görev yaptı. 2014 yılında, hâlen görev yapmakta olduğu İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Türk İslam Edebiyatı Ana Bilim Dalında çalışmaya başladı. 18.11.2020 tarihinde klasik Türk edebiyatı alanında doçent oldu. Evli ve bir kız babası olan yazarın özellikle dinî-edebî metinlerle ilgili bilimsel çalışmaları bulunmaktadır. İletişim: *bunyamin.aycicegi@istanbul.edu.tr*

MÜCAHİT KAÇAR, 1980 yılında Batman'da doğan Mücahit Kaçar, ilk ve orta öğrenimini Bitlis'te tamamladıktan sonra 1999 senesinde Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'ne kaydoldu. 2003 yılında mezun olduğu bu bölümde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladı ve Yüksek Lisans programından "Fuzûlî ve Şeyh Gâlib'in İslâmi Kaynaklı Sözler Bakımından Karşılaştırılması" isimli teziyle 2006 yılında mezun oldu. Aynı yıl İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı'nda başladığı doktora eğitimini 2010 yılında "İbni Kemâl Dîvânı'nın İncelenmesi (Nazım Bilgisi – Belâgat – Üslûp ve Dil Özellikleri - Muhtevâ)" isimli teziyle tamamladı. 2013'te doçent, 2018'de profesör oldu. 2011-2015 yılları arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde, 2015-2018 yılları arasında da Amasya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışan Mücahit Kaçar, 2018-2019 yılları arasında bir yıllığına görevlendirildiği Mardin Artuklu Üniversitesi'nde Rektör Yardımcılığı ve Edebiyat Fakültesi dekanlığı görevlerinde bulundu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim üyesi olan Mücahit Kaçar, evli ve iki kız babasıdır. İletişim: *mucahit.kacar@istanbul.edu.tr*

HAMZA KOÇ, Trabzon'un Akçaabat ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Trabzon'da tamamladı. 2006 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Giresun Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun oldu. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *16. Yüzyılda Yazılmış Bir Behrâm-ı Gûr Mesnevisi I, İnceleme-Edisyon Kritikli Metin* adlı teziyle yüksek lisansını (2010), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Nizâmî'nin Dört Mesnevisinin Mensur Tercümesi [Heft Peyker, İskendernâme, Hüsrev ü Şîrîn, Leylâ vü Mecnûn, İnceleme-Edisyon Kritikli Metin]* adlı teziyle de doktorasını (2016) tamamladı. 2006-2013 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda ve bazı özel öğretim kurumlarında Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yaptı. 2013'te Giresun Üniversitesi Rektörlük Türk Dili Bölümüne öğretim görevlisi olarak atandı. 2016 yılından itibaren aynı üniversitenin Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. İletişim: *hamza.koc@giresun.edu.tr*

KENAN MERMER, 1978 Kasım'ı İstanbul'da doğdu. İlköğrenimini Fatih'te, ortaöğrenimini Üsküdar'da, lisans eğitimini Ankara Üniversitesi (İlâhiyat Fakültesi)'nde (2002) tamamladı. Yüksek lisansını (2004) ve doktorasını (2010) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslâm Tarihi ve Sanatları Bölümünde (Türk-İslâm Edebiyatı) yaptı. 2005-2011 seneleri arasında farklı liselerde öğretmen olarak görevde bulundu. Ekim 2011 itibarıyla Sakarya Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi Türk-İslâm Edebiyatı A.B.D.'de Yrd. Doç. Dr. olarak başladığı görevine 2018'den beri Doçent olarak devam etmektedir. Yayımlanmış telifleri, ulusal ve uluslararası makale ve tebliğleri vardır. Farklı seviyelerde olmakla birlikte, İngilizce, Farsça ve Arapça hakkında malumat sahibidir. Evlidir; Kerem Ali, İbrahim ve Alparslan isminde üç oğlu vardır. İletişim: *kmermer@sakarya.edu.tr*

SADIK YAZAR, İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde Klasik/Eski Türk (Osmanlı) Edebiyatı alanında öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. *Seyyid Şerîfî Mehmed Efendi; Hayatı, Divanı ve Hilyesi* başlıklı yüksek lisans çalışmasını 2006 yılında, *Anadolu Sahası Klasik Türk Edebiyatında Tercüme ve Şerh Geleneği* başlıklı doktora çalışmasını ise 2011 yılında İstanbul Üniversitesi'nde tamamladı. Osmanlı edebiyatının farklı yönleri üzerine makaleleri ve kitapları yayımlanan Yazar'ın çalışmaları; yazma eser kültürü, yazma eserlerin tenkitli neşri, aruz vezni, Osmanlı edebiyatında yazı türleri, hükümnâmeler ve otobiyografik metinler gibi konular üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ancak asıl uzmanlık alanı Arapça ve Farsçadan Osmanlı Türkçesine yapılan tercümeler olup son dönem çalışmalarını bu alanda yoğunlaştırmıştır. İletişim: *zyazar@gmail.com; sadik.yazar@medeniyet.edu.tr*

Kitapta yer alan görseller ve eserlerin tıpkıbasım sayfalarına dijital platformlar üzerinden kolayca erişim sağlanabilmesi için QR Kod uygulaması kullanılmıştır.

İçindekiler

Ön Söz.....9

Prof. Dr. Ali İhsan Öbek'in Kitabın Yazılışına Düştüğü Tarih..... 14

İbrâhîm b. Süleymân el-Ankaravî'nin Kasîde-i Bürde Şerhi..... 17
Mücahit Kaçar

Le'âlî Mahlaslı Seyyid Ahmed b. Mustafâ'nın Kasîde-i Bürde Şerhi..... 79
Sadık Yazar

Suna ve İnan Kıraç Vakfı Yazmalar Koleksiyonu
ŞR 263 Numarada Kayıtlı Satır Altı Kasîde-i Bürde Tercümesi..... 255
Bünyamin Ayçiçeği

Satır Altı Kasîde-i Bürde Tercümesi..... 283
Bünyamin Ayçiçeği

Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Mihrişah Sultan Bölümü, 175
Numarada Kayıtlı Satır Altı Kasîde-i Bürde Tercümesi..... 307
Kenan Mermer

Türâbî'nin Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi 331
Hamza Koç

Abdullah Salâhî-i Uşşâkî'nin Kasîde-i Bürde Tercümesi ve Tahmisi 345
Hamza Koç

Safâyî Mustafa b. Ali'nin Manzum Kasîde-i Bürde Tercümesi 375
Hamza Koç

Kaynakça 385

Ön Söz

Türk edebiyatında dinî eserler içinde Hz. Peygamber'le ilgili olanlar büyük bir yekûn teşkil etmektedir. Hazırlanan müstakil kitapların kapladığı hususî sahayla beraber hemen hemen tüm divanlarda, mesnevîlerde ve farklı şekilde-türde kaleme alınmış divan edebiyatı dairesindeki her eserde, Hz. Peygamber'i konu edinen kısa ya da uzun parçalar bulunmaktadır. Özellikle Türk milleti bunu, Hz. Muhammed'e duyduğu muhabbet ve hürmetin bir gereği, şefaat arzusunun gerçekleşmesi için bir yol olarak görmüştür. İslam'ın ilk dönemlerinden başlayarak Rasûlullah'ı anlatan ve O'nun şahsında tecessüm eden davayı, yolu savunan; varlığının bir müslüman için ne ifade ettiğini mısralara döken şairler bulunmaktadır. "Hz. Peygamber'in şairleri" diyebileceğimiz bu sahabeler, İslam davasının yüce sesli savunucusu olmuşlardır. Abdullah bin Revâha (ö. 629), Kâ'b bin Züheyr (ö. 645?), Hassân bin Sâbit (ö. 680?) bu sahabelerden sadece birkaçıdır. Arap toplumunda şiirin ne kadar önemli olduğu, şairin de o dönemin medya vazifesini üstlendiği malumdur. Bu nedenle Hz. Peygamber Hassân bin Sâbit için, onun şairlik kabiliyeti ve ilhamı Cebrail tarafından teyit ediliyor/destekleniyor, diye buyurmuş ve onun için dua etmiştir.

Bürde; aba, hırka demektir. Kâ'b bin Züheyr, hâlini arz ederek Hz. Peygamber'den af dilediği, O'nu ve sahâbeleri medhettiği meşhur şiirini okuduğu esnada şu beyte gelince, Hz. Peygamber hırkasını çıkarıp Kâ'b'ın omuzlarına bırakmış, sonrasında kaside "*Bürde kasidesi*" olarak şöhret bulmuştur:

İnne'r-rasûle le-nûrun yüstedâ'u bi-hî
Muhammedün min suyûfi'llâhi meslûlu

"Peygamber Allah'ın öyle bir yalın kılıcıdır ki karanlıkta kalanlar onun aydınlığı ile yol bulur."

Şiirin mütercimlerinden olan Sezai Karakoç (1933-2021), bu sahneyi şöyle resmeder: "O, sözün gerçek sahibinin elinden hırkasını giydi. Cebrail'in, kelam meleğinin dokunduğu bir hırka giydi. Peygamber, O'nun üstüne hırkasını atarak koşuyu bitiren birinci atların üstüne atılan örtülerden bir örtü atmış oldu bu fikir ve sanat koşucusunun üstüne. Ve O'nu bu örtü, Peygamberlik rahmetiyle, şefkatiyle, sevgisiyle bürüdü. Ve Kâab bin Züheyr'in şahsında, kendini mutlak'a adayanların bütününü bürüdü (2014, 11-12)."

Rasûlullah'ın kendi hırkasını hediye ederek şairi taltif etmesi, sonraki dönemlerin "câize"lerine de gerekçe teşkil etmiş, Kâ'b'ı bürüyen hırka, takipçisi pek çok şairi de bürümüştür. Bunlardan biri ve bu çalışmanın sebebi Bûsîrî (ö. 1297?) de hırkanın bürüdüklerindendir. Bu hadise gerçekleştikten takriben 600 sene sonra İmâm Bûsîrî bir na't yazacak ve bu şiir de "*Bürde*" adıyla anılacaktır. Nasıl ki Kâ'b bin Züheyr, Bürde'nin altında ölümden kurtulup ebedî bir hayata kavuştuysa Bûsîrî de na'tını yazarak Hz. Peygamber'in Bürde'sine bürünüp maddî manevî hastalıklardan kurtulacaktır. Böylece kaside; hastalıklardan kurtulma, şifa bulma anlamına gelen *Bür'e* ismiyle de şöhrete kavuşacaktır.

Bûsîrî'nin *Bürde*'sini, "Bürüyen Kaside" adıyla tercüme eden Sezai Karakoç, bu şiiri ancak Peygamber âşığı ve O'nun yolunun çilelisi bir şairin hissedebileceği şu cümlelerle tarif eder: "Şiir, baştan sona, Peygamberi, O'na bakışı, Kur'an'ı, İslâmı, tam gerçeklik, samimilik, tabiilik, düşünce ve şiir üslûbuyla, en keskin çizgiler ve bir sevgi ve bir saygı loşluğunda, hep en önemli hedeflerden en önemli hedefe yönelerek getiriyor bize. Veya bizi alıp götürüyor. Büyük entellektüelin şiiridir bu. Abstrenin şiiri. Bir insanın iç oluşu, onarımı ve metamorfozu. Kasidenin başından bir duygu gecesine giren adam, biraz sonra ağaç hışırtılarını, sonra yolda geçenlerin seslerini işitir gibi oluyor. Daha sonra gölgelerini görür gibi. Daha sonra, sanki fıstık ağaçlarının arkasından bir ay çıkıyor. Göğün yakasında bir rozet gibi bir ay. Daha sonra Samanyolu. Şiirin sonuna doğru yavaş yavaş ortalık ağarır gibi oluyor. Bir duygu şafağına ve

sabahına çıkarken içimiz gülpembedir, gül kokulu bad-ı saba ile ürpermektedir. Gerçek. Gerçek. Gerçek... Şiir, gerçekten gerçeğe dönüyor; yapmacıktan, geçici olandan hep uzaklaşıyor. Bir iç arınması oluyor. Peygamber, çağların önünde bir hakikat hükümdarı gibi görünüyor. Ve Kur'an, gerçeğin ve güzelin sonsuz prensipleri, solmaz gülü gibi açılıyor. İslâm medeniyetinin orta noktasında, İslâm Tarihinin orta noktasında, İslâm Ülkelerinin orta noktasında, İslâm Düşüncesinin ve İslâm Sanatının orta noktasında, İslâmın dış ve iç çizgilerinin orta noktasında, yüreğimizin orta noktasında, Şiir, hakikatın merkez noktası etrafında dönüyor (2014, 15-16)."

Bûsîrî'nin *Bürde*'sini konu alan bu çalışmamız iki ciltten müteşekkildir. 1. ciltte, Bünyamin Ayçiçeği tarafından yürütücülüğü yapılan ve Tübitak Sobag-Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu tarafından desteklenen, 20/09/2018 tarih ve 166 sayılı toplantıda da sonuç raporu kabul edilen, "Busirî'nin *Kaside-i Bürde*'sinin Geçmişten Günümüze Türkiye Toplumu Üzerindeki Akademik, Sosyal ve Dini Etkileri" adlı projenin metni yer almaktadır. Öncelikle bu projeyi destekleyen Tübitak'ın ilgili birimlerine teşekkür ederim. İlk olarak projede, *Bürde* hakkında yapılan çalışmalar ele alınmıştır. Ardından *Bürde*'nin Türk kültürüne yansıması, şifacılık geleneği içindeki yeri, çeşitli araştırma metotlarıyla incelenmiştir. Son olarak, Süleymaniye Yazma Eser Kütüphanesindeki *Bürde* nüshaları ele alınarak listelenmiştir. Adı geçen projede araştırmacı olarak görev alan (soyadı sırasıyla) Ayşe Ayçiçeği Dinn'e, Nurettin Gemici'ye, Abdurrahman Özdemir'e, Ali Selçuk'a ve Fatih Yaman'a teşekkürü bir borç bilirim. 1. cildin farklı bölümlerine katkı sunan Cihat Ekiz'e, Elif Kurumehmet'e, Murat Necipoğlu'na ve Bürde çalışmalarının hiçbir aşamasında beni yalnız bırakmayıp her zaman destek olan kıymetli kardeşim Hamza Koç'a; projenin yazımı esnasında desteğini esirgemeyen değerli öğrencim ve meslektaşım Aslınur Akdeniz Brehmer'e şükranlarımı sunarım.

Çalışmamızın 2. cildi metinleri kapsamaktadır. Metinleri seçerken her birinin farklı hususiyetleri olmasına dikkat edilmiş, metinlerin sıralanmasında da bu hususiyetler dikkate alınmıştır. İlk sırada, Mücahit Kaçar tarafından hazırlanan "İbrâhîm b.

Süleymân el-Ankaravî'nin Kasîde-i Bürde Şerhi" yer almaktadır. Türk edebiyatında Anadolu Türkçesiyle kaleme alınmış ve sonraki tercümelere, şerhlere öncülük etmiş ilk *Bürde* şerhi olması bakımından Ankaravî'nin eseri oldukça önem arz etmektedir. İkinci olarak Sadık Yazar, kütüphanelerde en çok nüshası bulunan ve *Bürde* literatüründe oldukça önemli bir yeri olan "Le'âlî Mahlaslı Seyyid Ahmed b. Mustafâ'nın Kasîde-i Bürde Şerhi"ni hazırlamıştır. Bu iki şerhin ardından, "satır altı Bürde tercümeleri" literatüründe önem arz eden nüshalar yer almaktadır. Üç tane satır altı *Bürde* tercümesinin ikisi Bünyamin Ayçiçeği tarafından biri de Kenan Mermer tarafından hazırlanmıştır. Son olarak Hamza Koç, her biri farklı hususiyetlere sahip üç manzum metni ortaya koymuştur. Bu cilde katkı sunan kıymetli hocalarım Mücahit Kaçar'a, Sadık Yazar'a, Kenan Mermer'e ve Hamza Koç'a ayrı ayrı şükranlarımı arz ederim.

Bizleri kırmayıp büyük bir lütuf göstererek kitabın yazılışına tarih düşüren kıymetli hocamız Prof. Dr. Ali İhsan Öbek'e ne kadar teşekkür etsek azdır. Her iki ciltte de tarih kıt'ası, ön sözden sonra yer almaktadır.

Kitaplar farklı bölümlerden oluşmakla birlikte ciltlerin sonuna, ilgili cildi kapsayan tek kaynakça hazırlanmış, çalışmanın bütününde İsnad 2. Edisyon atıf sistemine uyulmaya gayret edilmiştir. Nüshaların incelendiği bölümde her eserin ardından, araştırmacılara kolaylık sağlamak maksadıyla, bahsi geçen eserle ilgili yapılan çalışmalar eklenmiştir. Birinci ciltte yer alan kaynakça aynı zamanda, geçmişten bugüne yapılmış *Bürde* çalışmalarını kapsayan bir liste olarak da değerlendirilebilir. Bazı bölümlerde yer alan karekodlar okutularak konuyla ilgili renkli görsellere, yazma metinlere de ulaşılabilir.

Bundan sonra bulunacak yeni metinler ve ulaşılacak yeni bilgiler **kasideiburde.com** internet sitesine yüklenecektir. Böylece bilgiler güncellenebilecektir. Ayrıca bu sitede, Kâ'b bin Züheyr'in *Bürde*'siyle ilgili bir bölüm de bulunacak, farklı metinler de yer alacaktır. Sitedeki Kâ'b bin Züheyr'in *Bürde*'siyle ilgili kısmı, bu konuda önemli bir doktora tezi hazırlayan ve çeşitli yayımları bulunan değerli hocam Dr. Ömer Said Güler düzenleyecektir.

Kıymetli hocam Prof. Dr. Orhan Bilgin'in her zaman tekrar edip bizlere talim ettiği gibi, "Hazret-i Kur'an dışında hiçbir kitap, hatadan vâreste değildir." Diyarbakırlı Said Paşa da tercümesinin mukaddimesinde şöyle der: "İnsan nisyândan hâlî olamaz. Hatâ ve kusurdan münezzeh olan Zât-ı Kibriyâ'dır." Bu sebeple hatalarımıza ve kusurlarımıza af nazarıyla bakılması istirhamımızdır. Kıymetli okuyucularımız tarafından tekliflerin ve tavsiyelerin editöre iletilmesi hâlinde, sonraki baskılar için değerlendirileceğini ifade etmek isteriz.

Son olarak, *Kasîde-i Bürde* için geçmişten bugüne eser ortaya koyan bütün araştırmacıları saygıyla anıyor, bu çalışmanın da faydalı olmasını Cenâb-ı Hak'tan niyaz ediyoruz.

Bünyamin Ayçiçeği
Haziran 2024

Satır Altı Kasîde-i Bürde Tercümesi

Bünyamin Ayçiçeği

Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Türk-İslam Edebiyatı Ana Bilim Dalı,
(bunyamin.aycicegi@istanbul.edu.tr)

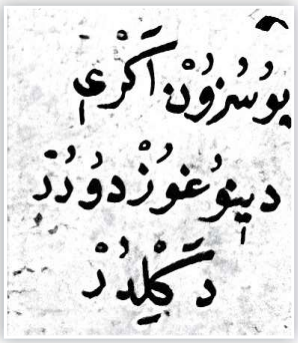
Nadiren de olsa *Kasîde-i Bürde*'ye yazılmış satır altı tercümeler olduğunu daha önce ifade etmiştik. Bunlardan bir diğeri, kitabımıza aldığımız ikinci satır altı *Bürde* tercümesi örneği, Güler Doğan Averbek'in şahsî kütüphanesinde yer almaktadır[1]. GDA 16 olarak kayıtlı nüsha toplam 36 varak olup müstakil hâlde Bürde tercümesini barındırmaktadır. *Bürde* metnine geçmeden önce yer alan vikâye yapraklarında, çeşitli konularla ilgili nasıl dua edilmesi gerektiği Türkçe olarak izah edilmektedir. Ardından 1b-33b sayfaları arasında *Bürde* tercümesi bulunmaktadır. Kaynak metin ve tercümesi güzel bir nesih hatla, siyah mürekkeple; kaynak metin nispeten tercümeden daha büyük harflerle, tercüme ise asıl metnin yer yer üstüne, altına ve derkenarlara gelecek şekilde yazılmıştır. İstinsah tarihi yer almamaktadır. Metin harekelidir. Metindeki hareke farklılıkları eserin geçiş dönemi ürünü olduğunu göstermektedir. Yer yer yuvarlak ünlüyle kimi zaman da düz ünlü olacak şekilde harekelenmesi metnin 16. yüzyıl sonu ile 17. yüzyıl başlarında telif edildiğini düşündürmektedir. Metin harekeli olduğundan ve telif edildiği dönemin söyleyiş özelliklerini de yansıtmak bakımından kelime nasıl harekelenmişse ve hangi harflerle yazılmışsa o şekilde transkribe ettik.

[1] Nüshayı bizimle paylaştığı ve yayımlanmasına müsade ettiği için Doç. Dr. Güler Doğan Averbek'e teşekkürü bir borç birlirim.

Müellif her mısraı müstakil şekilde ele aldığı tercümesinde kimi zaman kırık tercüme dediğimiz usulü takip etmiş kimi zaman da beyitleri bütünlük arz edecek şekilde çevirmiştir. Mesela 136. beyitteki kırık tercüme usulü şu şekilde gösterilebilir:

136	(وَلاَ مِنْ عَدُوٍّ بِهِ Ve daḫı bir ʿadūyı görmezsin ki) (غَيْرَ مُنْقَصِمٍ münkesir ve maḳhūr olmaya)	(وَلَنْ تَرَى Sen elbetde görmezsin) (مِنْ وَلِيٍّ bir velī ki) (غَيْرِ مُنْتَصِرٍ maḥfūẓ olmaya)

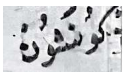
Eserin kim tarafından kaleme alındığı ve ne zaman, nerede istinsah edildiği bilinmemektedir. Ancak eserde oldukça dikkat çekici şekilde, yöresel ağız örneklerinin yazıya aktarıldığı görülür. Mesela 67. beytin ikinci mısraının tercümesi şu şekilde istinsah edilmiştir: Bu süzün egri dīnuġuz durur degildür.

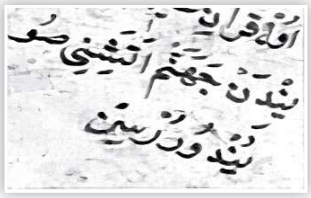
Kimi zaman da söyleyiş farklılıklarının yazıya aktarıldığı görülmektedir. Mesela Arapça asıllı olan "elbette" kelimesi البتته şeklinde yazılmasına rağmen metinde "elbetde" olarak imlâ edilmiştir. Farsça müjde kelimesi de مژده olarak yazılmasına rağmen metinde "mücde" olarak istinsah edilmiştir:

 elbetde (28b), elbetde (31b), mücde (24b).

Ayrıca müellifin veya müstensihin bazı eklerin ve kelimelerin yazımındaki farklı tercihleri şöyle gösterilebilir:

1. Bazen -lık, -lik, -luk, -lük isimden isim yapım ekinin yazımında kalınlık, incelik uyumuna uyulmamıştır: iḫtiyārlik (4a), bilmezlik (22a), (29b) ṣabīlik gibi.
2. İlgi eki çoğu zaman kâf-ı Türkî ile yazılmış olsa da yer yer "nun"la yazılıdır: güneşün (22a), ṣuyun (22a).

3. Söndürmek anlamına gelen "söyündürmek" kelimesi metinde, sad harfi ile yazılıdır:

4. Siyāh (سیاه) kelimesi metinde siyāḥ şeklinde yazılıdır: سِيَاحْ

Günümüzde yaygın olarak kullanılmayan Türkçe kelime örnekleri şöyledir:

13. beyit: yeler (koşar, hızlıca yürür), 15. beyit: ḳonuḳlamayup (misafir etmeyip), 28. beyit: yaraġın (levazımatı, hazırlığı, gerekli şeyleri), 37. beyit: yelter (davet edip yönlendirir), 41. beyit: ürindileyüp (iyisini seçip, ihtiyar edip), 62. beyit: söyünüp (sönüp), 100. beyit: söyündürmek (söndürmek), 123. beyit: yügrük (güçlü, çevik, hızlı koşan; ṭoḳunıcı (isabet ettirici, karşı koyan).

Yazmada, kaynak metinde olmasına rağmen tercüme edilmeyen bazı kısımlar ya da eksik bulunan harf veya kelimeler mevcuttur. Bu tip durumlarda eksik kısımlar köşeli parantez içinde tarafımızca tamamlanmıştır.

Eğer yazmada hataen iki defa yazılmış kelime varsa bu durum < > içinde gösterilmiştir.

[1b]	Bismillāhirraḥmānirraḥīm	
1	مَزَجْتَ دَمْعًا جَرَى مِنْ مُقْلَةٍ بِدَمِ	أَمِنْ تَذَكُّرِ جِيرَانٍ بِذِي سَلَمِ
	gözyaşın ḳana ḳaruşdurup aḳıtduġun?	Sen bu Selem aġacını ẕikr idüp anduġundan mıdur,
2	وَأَوْمَضَ البَرْقُ فِي الظَّلْمَاءِ مِنْ إِضَمِ	أَمْ هَبَّتِ الرِّيحُ مِنْ تِلْقَاءِ كَاظِمَةٍ
	yoḫsa ḳara gice içinde İḍam cānibinden şimşek yıldurduġından mıdur? Pes imdi seniŋ ifrāṭ-ıla maḥabbetiŋ vardur, ol ecilden aġlarsın.	Yoḫsa gözyaşın ḳana <ḳana> ḳaruşdurup aḳıtduġun, Kāẓıme cānibinden yel esdiginden midür, [2a]
3	وَمَا لِقَلْبِكَ إِنْ قُلْتَ اسْتَفِقْ يَهِمِ	فَمَا لِعَيْنَيْكَ إِنْ قُلْتَ أَكْفُفَا هَمَتَا
	Ḳalbüŋe daḫı ne ʿārıż oldı, ʿaceb ḥāli var ki eger sen ḳalbüŋe, ifāḳat bul ve gel ḥayrān olma, deyecek olursan ifāḳat bulmayup şaşup kendü hevāsına gider.	Seniŋ gözlerüŋe ne ʿārıż oldı, ʿaceb ḥāli var ki eger gözüŋe, "Yaş aḳıdup aġlamaḳdan menʿ oluŋ!" diyecek olursa aġlamaġı ziyāde idüp menʿ olmayup seylān iderler.

4	مَا بَيْنَ مُنْسَجِمٍ مِنْهُ وَمُضْطَرِمِ	أَيَحْسَبُ الصَّبُّ أَنَّ الحُبَّ مُنْكَتِمٌ
	İmdi bu aḳan gözyaşı ve tutuşup yanan ʿaşḳ āteşi, mābeyninde ṣaḳlanur degildür. [2b]	ʿĀşıḳ olan kimesne ẓannider mi dā'im aḳan gözyaşı ve ʿaşḳ āteşiyle tutuşup yanıcı ḳalbi mābeyninde ṣaḳlana?
5	وَلاَ أَرِقْتَ لِذِكْرِ البَانِ وَالْعَلَمِ	لَوْلاَ الهَوَى لَمْ تُرِقْ دَمْعًا عَلَى طَلَلِ
	ve daḫı bānı ve ʿalemi ẕikridüp gicelerde uyḳusız ḳalmazdıŋ.	Eger Ẕī-Selem'de, Kāẓıme'de, İḍam'da sākin olanlarıŋ sende ʿaşḳı olmasaydı vīrāneler üzerinde gözyaşın aḳıtmazdıŋ
6	بِهِ عَلَيْكَ عُدُولُ الدَّمْعِ وَالسَّقَمِ	فَكَيْفَ تُنْكِرُ حُبًّا بَعْدَمَا شَهِدَتْ
	[gözyaşı ve hastalık, adil birer şahit olduktan sonra,]	ʿAşḳı sen nice inkār idersin, seniŋ ʿaşḳıŋa şehādet eyledikden ṣoŋra?
7	مِثْلَ البَهَارِ عَلَى خَدَّيْكَ وَالعَنَمِ	وَأَثْبَتَ الوَجْدُ خَطَّيْ عَبْرَةٍ وَضَنىً
	Ve daḫı ṣaru gül mişilli bedenüŋ ve yüzüŋ üzerinde aḳdıkdan ṣoŋra, ʿışḳı sen inkār idebilürsin?	Ve daḫı ʿışḳı nice inkār idebilürsin, ḳızıl aġac mişilli ḳanla ḳarışmış gözyaşı yaŋaḳlarıŋ üzerinde eşer itdükden ṣonra? [3a]
8	وَالْحُبُّ يَعْتَرِضُ اللَّذَّاتِ بِالأَلَمِ	نَعَمْ سَرَى طَيْفُ مَنْ أَهْوَى فَأَرَّقَنِي
	Ḥālbuki ʿaşḳ ve sevgü cümle leẕẕātı melāmete ve melūle tebdīl ider.	Söyledügüŋ gerçekdür. Ḥālim daḫı budur ki benim sevdigim kimsenüŋ ḫayāli gice ile geldi, beni uyḳusız ḳodı.
9	مِنِّي إِلَيْكَ وَلَوْ أَنْصَفْتَ لَمْ تَلُمِ	يَا لاَئِمِي فِي الهَوَى الْعُذْرِيِّ مَعْذِرَةً
	Benim saŋa ʿöẕrüm vardur, benden ḳabūl eyle! Eger insāfıŋ olsa idi beni melāmet itmezdiŋ, bu ʿaşḳ-ı ʿÖẕrīde. [3b]	Yā beni melāmet idici kimse, bende ʿaşḳ var iken beni melāmet idersin!
10	عَنِ الْوِشَاةِ وَلاَ دَائِي بِمُنْحَسِمِ	عَدَتْكَ حَالِي لاَ سِرِّي بِمُسْتَتِرٍ
	Ve daḫı derdüm kesilür durur degildür.	Benim ʿaşḳım saŋa varsun. Sırrım ġammāzlardan gizlü degildür.
11	إِنَّ المُحِبَّ عَنِ العُذَّالِ فِي صَمَمِ	مَحَّضْتَنِي النُصْحَ لَكِنْ لَسْتُ أَسْمَعُهُ
	Zīrā ʿāşıḳ olana naṣīḥat acı gelür. ʿĀşıḳ kendüyi ṣaġırlıġa urup naṣīḥati diŋlemez.	Sen baŋa ḫālış olan naṣīḥati eyledüŋ. Lākin ben anı işidir ve ḳabūl ider degülem.

12	وَالشَّيْبُ أَبْعَدُ فِي نُصْح عَنِ التُّهَمِ	إِنِّي اتَّهَمْتُ نَصِيحَ الشَّيْبِ فِي عَذَلِي
	Ḥālbuki iḫtiyārlik naṣīḥat itmesinde <töhmet> töhmetler ziyāde olıcıdur.	Taḥḳīḳ baŋa nāṣīḥat iden iḫtiyārlıḳ beni melāmetde ve beni naṣīḥatde töhmet idüp ʿār eyledüm. [4a]
13	مِنْ جَهْلِهَا بِنَذِيرِ الشَّيْبِ وَالهَرَمِ	فَإِنَّ أَمَّارَتِي بِالسُّوءِ مَا اتَّعَظَتْ
	Ve iḫtiyārlıġıŋ ḳorḳutmasını bilmedügi ecilden vaʿẓ u naṣīḥati ḳabūl itmeyüp yaramaz yerlere yeler.	Zīrā benim nefs-i emmārem beni yaramazlıġa daʿvet idüp iḫtiyārlik naṣīḥatini ḳabūl eylemez.
14	ضَيْفٍ أَلَمَّ بِرَأْسِي غَيْرَ مُحْتَشِمِ	وَلاَ أَعَدَّتْ مِنَ الفِعْلِ الْجَمِيلِ قِرَى
	benim başuma nāzil olup baŋa ḳonuḳ olan birligiŋ ḳonuḳlıġı içün muʿazzez ve mükerrem tutur bir yer ḳalmadı. [4b]	Ve daḫı benim nefs-i emmārem aʿmāl-i ṣāliḥadan bir ʿamel ve bir ḫaṣlet ḫāżır idüp muʿazzez ve mükerrem olmaduġı ḥālde
15	كَتَمْتُ سِرًّا بَدَالِي مَنْهُ بِالكَتَمِ	لَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ أَنِّي مَا أُوَقِّرُهُ
	benim içün ẓāhir olan pīrlik ʿalāmetidür, boya ile boyardur ve ḥınnā yaḳardum, ḫalḳıŋ ṭaʿnı olup rüsvā-yı ʿām olmazdum.	Eger ben ol ḍayf-ı ʿazīzi ḳonuḳlamayup muʿazzez ve mükerrem idüp ḥürmet it-medigim bileydüm
16	كَمَا يُرَدُّ جِمَاحُ الخَيْلِ بِاللُّجُمِ	مَنْ لِي بِرَدِّ جِمَاحٍ مِنْ غِوَايَتِهَا
	nitekim yavuz atlaruŋ azġunluġı gem ile döndürülüp menʿ olduġı gibi.	Kimdür benim nefs-i emmāremüŋ ḍalāletinden olan azġunluġun giderüp ḍalāletinden döndürüp baŋa muʿīn ola;
17	إِنَّ الطَّعَامَ يُقَوِّي شَهْوَةَ النَّهِمِ	فَلاَ تَرُمْ بِالمَعَاصِي كَسْرَ شَهْوَتِهَا
	Zīrā maʿṣıyet, nefs-i emmāreniŋ ṭaʿāmıdur. Ṭaʿāma ḥarīṣ olan kimesneniŋ şehvetin ziyāde ve ḳavī ider.	Sen ol nefs-i emmārenüŋ maʿṣıyetler itmek ile şehvetiŋ ḳırmaḳ üzerine ḳomaġ-ile ṭaleb eyleme. [5a]
18	حُبِّ الرَّضَاعِ وَإِنْ تَفْطِمْهُ يَنْفَطِمِ	وَالنَّفْسُ كَالطِّفْلِ إِنْ تُهْمِلْهُ شَبَّ عَلَى
	Eger emmekden kesecek olursaŋ me-meden kesilür.	Ḥālbuki nefs-i emmāre ṣabī gibidür. Eger ol ṣabīyi emmekden kesmeyüp ihmāl idecek olursaŋ emmek üzerine yigit olup ḳavī olur.

19	إِنَّ الهَوَى مَا تَوَلَّى يُصْمِ أَوْ يَصِمِ	فَاصْرِفْ هَوَاهَا وَحَاذِرْ أَنْ تُوَلِّيَهُ
	Eger senüŋ üzeriŋe ol ḥāl ḥākim olursa seni helāk ider ve ʿayıblu ḳılar. [5b]	Sen ol nefs-i emmārenüŋ hevāsını taġyīr idüp dönder. Ve daḫı nefs-i emmāreniŋ hevāsını üzeriŋe ḥākim ḳılmaḳdan ḥaẕer idüp ḳaç.
20	وَإِنْ هِيَ اسْتَحْلَتِ المَرْعَى فَلاَ تَسُمِ	وَرَاعِهَا وَهِيَ فِي الأَعْمَالِ سَائِمَةٌ
	Ḳaçan maʿṣıyet leẕīẕ olan nesneden ṭatmaḳ murād iderse sen nefsüŋe virüp ṭatdırma.	Ve daḫı nefs-i emmāreniŋ ḥālini bildüŋse żabt eyle, ḥālbuki aʿmāl-i ṣāliḥadadır.
21	مِنْ حَيْثُ لَمْ يَدْرِ أَنَّ السُّمَّ فِي الدَّسَمِ	كَمْ حَسَّنَتْ لَذَّةً لِلْمَرْءِ قَاتِلَةً
	Şol ḥayṣiyetle ki kişi bilmez ṭatlı içinde zehir olduġın.	Nice kerre nefs-i emmāre kişiyi aldar. Leẕẕāt olmayan belki helākine sebeb olan nesne ṣūreten kişiye güzel görinür.
22	فَرُبَّ مَخْمَصَةٍ شَرٌّ مِنَ التُّخَمِ	وَاخْشَ الدَّسَائِسَ مِنْ جُوعٍ وَمِنْ شَبَعٍ
	Ammā çoḳ kerre aclıḳ, ṭoḳlıkdan eşed olur.	Sen ḳorḳ, nefs-i emmāreniŋ gizlü fitnelerinden ki aclıḳdan ve ṭoḳlıḳdan ḥāṣıl olur. [6a]
23	مِنَ المَحَارِمِ وَالْزَمْ حِمْيَةَ النَّدَمِ	وَاسْتَفْرِغِ الدَّمْعَ مِنْ عَيْنٍ قَدِ امْتَلأَتْ
	Ve daḫı tevbe ve pişmānlıḳ üzerine mülāzemet eyle! Ola ki maġfiret olup pişmān olmasın.	Gözyaşın döküp aġla ki gözüŋ ḥarāma ve cā'iz olmayan yerlere baḳmaḳdan günāhla ṭolmışdur.
24	وَإِنْ هُمَا مَحَضَاكَ النُّصْحَ فَاتَّهِمِ	وَخَالِفِ النَّفْسَ وَالشَّيْطَانَ وَاعْصِهِمَا
	Ḳaçan bunlar naṣīḥat idecek olursa sen bunlarıŋ sözlerin diŋleme, ḥīleleri vardır. [6b]	Muḫālif eyle nefse ve şeyṭāna ve daḫı bu ikisine ʿāṣī olup sözlerin ṭutma.
25	فَأَنْتَ تَعْرِفُ كَيْدَ الخَصْمِ وَالحَكَمِ	وَلاَ تُطِعْ مِنْهُمَا خَصْمًا وَلاَ حَكَمًا
	Sen bunlarıŋ ḥīle-i ḥükūmetlerin bilürsin, ḥaḳ üzerine degildür. Belki mekr ü şer vardır.	Nefse ve şeyṭāna muṭīʿ olma. Ve daḫı seniŋ üzerüŋe ḥākim olduḳları ḥālde emirlerin dutma.
26	لَقَدْ نَسَبْتُ بِهِ نَسْلاً لِذِي عُقُمِ	اَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْ قَوْلٍ بِلاَ عَمَلٍ
	Ve ol Allāh Tebāreke ve Teʿālā ḥaḳḳiçün ʿamel-i muḳārin olmayan ḳavilden.	Allāh Teʿālā'dan maġfiret ṭaleb idüp Allah'a ṣıġınurdum, ʿamel olmayan ḳavilden.

27	وَمَا اسْتَقَمْتُ فَمَا قَوْلِي لَكَ اسْتَقِمِ	أَمَرْتُكَ الخَيْرَ لَكِنْ مَا ائْتَمَرْتُ بِهِ
	Ve emritdügüŋ nesneleri ṭutar olmadum.	Ben saŋa emreyledüm ḫayrı. Velākin ben emri ḳabūl ider olmadım. [7a]
28	وَلَمْ أُصَلِّ سِوَى فَرْضٍ وَلَمْ أَصُمِ	وَلاَ تَزَوَّدْتُ قَبْلَ المَوْتِ نَافِلَةً
	ve farż olan namāzdan ve orucdan ġayrı.	Ve daḫı azuḳ ṭutmadum. Ve āḫıret yaraġın görmedüm baŋa ölüm gelmezden evvel ʿibādet-i nāfileye meşġūl olmadum.
29	أَنْ اشْتَكَتْ قَدَمَاهُ الضُّرَّ مِنْ وَرَمِ	ظَلَمْتُ سُنَّةَ مَنْ أَحْيَا الظَّلاَمَ إِلَى
	tā mübārek ayaḳları verem zaḥmetinden şikāyet idince geceleri iḥyā iden Ḥażret-i Rasūl ʿaleyhi’ṣ-ṣalātü ve’s-selāmuŋ sünnetini, yaʿnī ḳavlini ve fiʿlini terk idüp kendüme ẓulmeyledüm. [7b]	Ḳara gicelerde ṭāʿat itmekle ṣabāḥa degin uyḳusız ḳalan,
30	تَحْتَ الحِجَارَةِ كَشْحًا مُتْرَفَ الْأَدَمِ	وَشَدَّ مِنْ سَغَبٍ أَحْشَاءَهُ وَطَوَى
	Laṭīf ve gökcek beden olduġı ḥālde ṭaş altında yanların ve bögürlerin bükerdi.	Ve daḫı Rasūl ʿaleyhi’s-selāmuŋ sünnetin terk eyledüm ki ol mübārek boş bögürlerine aclıḳdan ṭaş baġlardı.
31	عَنْ نَفْسِهِ فَأَرَاهَا أَيَّمَا شَمَمِ	وَرَاوَدَتْهُ الجِبَالُ الشُّمُّ مِنْ ذَهَبٍ
	Ol ẕāt-ı pāk daḫı anlar iʿtirāż idüp anlara envāʿ-ı ululuḳ gösterdi, ḳabūl itmedi.	Ulu daġlar altundan olduġı ḥālde kendülerini ḳabūl eylesün diyü ṭaleb iderlerdi.
32	إِنَّ الضَّرُورَةَ لاَ تَعْدُو عَلَى الْعِصَمِ	وَأَكَّدَتْ زُهْدَهُ فِيهَا ضَرُورَتُهُ
	Taḥḳīḳan żarūreti ġālib olup ẓulmeylemez, şol sübḥānehū ve teʿālā cānibinden iʿtişāmı olup maʿṣūm olan kimesneye.	Anuŋ żarūreti ve dünyāya iḥtiyācı dünyāda zühd ü ṣalāḥın muḥkem ḳılurdı. [8a]
33	لَوْلاَهُ لَمْ تُخْرَجِ الدُّنْيَا مِنَ العَدَمِ	وَكَيْفَ تَدْعُو إِلَى الدُّنْيَا ضَرُورَةُ مَنْ
	Eger ol Rasūl olmasaydı dünyāyı, Bārī Teʿālā yoḳdan vücūda çıḳarmazdı.	Ne keyfiyetle dünyāya daʿvet idebilür, żarūreti ol Rasūl’i?

34	نِ وَالْفَرِيقَيْنِ مِنْ عُرْبٍ وَمِنْ عَجَمِ	مُحَمَّدٌ سَيِّدُ الكَوْنَيْنِ وَالثَّقَلَيْنِ
	Ve daḫı ʿArab'uŋ ve ʿAcem'üŋ ulusıdur. Iṣlāḥ içün göndürülmüşdür. [8b]	Ẕikr itdügüm imām-ı ekber Muḥammed'dir. Dünyā ve āḫıret ehlinüŋ ulusı ve şerefidür. İns ü cünnüŋ daḫı ulusıdur.
35	أَبَرَّ فِي قَوْلٍ لاَ مِنْهُ وَلاَ نَعَمِ	نَبِيُّنَا الآمِرُ النَّاهِي فَلاَ أَحَدٌ
	Pes imdi cemīʿ-i maḫlūḳātdan bir eḥad yoḳdur kim ol Rasūl'den ziyāde ṭoġrı ve yigrek ola, emritmede ve nehyitmede.	Ol Muḥammed dünyā, āḫıret ulusıdur. Bizim peyġamberimüz eyü şeyler emridicidür ve eyü olmayan şeylerden nehyidicidür.
36	لِكُلِّ هَوْلٍ مِنَ الأَهْوَالِ مُقْتَحِمِ	هُوَ الحَبِيبُ الذِّي تُرْجَى شَفَاعَتُهُ
	Şol şiddet-i ḫavf ile ḳorḳulmış olan emirde ki beyne'n-nās ölücidir.	Ol Ḥaḳ sübḥānuŋ maḥbūbıdur ki andan şefāʿat ricā olunur, cemīʿ mü'minler içün.
37	مُسْتَمْسِكُونَ بِحَبْلٍ غَيْرِ مُنْفَصِمِ	دَعَا إِلَى اللهِ فَالْمُسْتَمْسِكُونَ بِهِ
	Pes imdi ol ẕāt-ı şerīfe yapışup taʿalluḳ iden kimesneler bir ipe yapışur ki kesilür degildür.	Ḥażret-i Rasūl cemīʿ-i maḫlūḳātı Ḥaḳ sübḥānehū ve Teʿālā'yı bilüp ʿibādetine daʿvet idüp yelter. [9a]
38	وَلَمْ يُدَانُوهُ فِي عِلْمٍ وَلاَ كَرَمِ	فَاقَ النَبِيّينَ فِي خَلْقٍ وَفِي خُلُقٍ
	Ve daḫı cemīʿ-i enbiyā ve rusül ol rasūlüŋ ʿilminde ve efʿāl-i ḥasenesinde ol ẕāt-ı şerīfe yaḳīn olmazlar.	Ol Rasūl, cemīʿ-i enbiyā ve rusülden ẕātda ve ṣūretde ve ṣıfātda ve cemīʿ-i ḫaṣletlerde aʿlā ve efḍaldir.
39	غَرْفًا مِنَ البَحْرِ أَوْ رَشْفًا مِنَ الدِّيَمِ	وَكُلُّهُمْ مِنْ رَسُولِ اللهِ مُلْتَمِسٌ
	Ve daḫı efʿāl-i ḥasenesi yaġmurından bir aġız ṣu ṭaleb iderler. [9b]	Cemīʿ-i enbiyā ve rusül iltimās idüp ʿulūm-ı keşīresi deryāsında, bir avuç ṣu ṭaleb iderler.
40	مِنْ نُقْطَةِ العِلْمِ أَوْ مِنْ شَكْلَةِ الحِكَمِ	وَوَاقِفُونَ لَدَيْهِ عِنْدَ حَدِّهِمِ
	anlarıŋ mertebeleri, Rasūl'üŋ noḳṭa-i ʿilmindendir. Ve daḫı Rasūl'üŋ şekl-i ḥikmetindendür.	Cemīʿ-i enbiyālar ve rasüller bizüm peyġamberimüz ʿaleyhi's-selām öŋinde durmaları -nitekim şākird, usta öŋinde durur gibi-

41	ثُمَّ اصْطَفَاهُ حَبِيبًا بَارِئُ النَّسَمِ	فَهْوَ الذِّي تَمَّ مَعْنَاهُ وَصُورَتُهُ
	Andan ṣoŋra Ḥaḳ sübḥānehū ve teʿālā ol rasūli ürindileyüp iḫtiyār eyleyüp maḥbūb idinüp ve ḫātemü'n-nebiyyīn ḳılmışdur.	Pes imdi bizim peyġamberimiz şol rasūldür ki anıŋ bāṭını ve ẓāhiri ve rūḥāniyyeti ve cismāniyyeti <ḫalḳ ile> ve ḫalḳ ile muʿāmelesi ṭarīḳati ve şerīʿati tamām kemāline irişdürmişdür.
42	مُنَزَّهٌ عَنْ شَرِيكٍ فِي مَحَاسِنِهِ	فَجَوْهَرُ الحُسْنِ فِيهِ غَيْرُ مُنْقَسِمِ
	Ol rasūlüŋ ḥüsninde ve cemālinde, zīnetinde ve kemālinde aŋa şerīk bulınmaḳdan münezzehdür. [10a]	Ve ol rasūlde olan cevāhir-i ḥüsn āḫarda bulunmayup aŋa maḫṣūṣdur.
43	دَعْ مَا ادَّعَتْهُ النَّصَارَى فِي نَبِيِّهِمِ	وَاحْكُمْ بِمَا شِئْتَ مَدْحًا فِيهِ وَاحْتَكِمِ
	Terk eyle Naṣārā ṭā'ifesinüŋ kendü nebīleri ḥaḳḳında itdükleri daʿvāyı	ve daḫı rasūlüŋ ḥaḳḳında murād itdügüŋ miḳdārı medḥ eyle.
44	وَانْسُبْ إِلَى ذَاتِهِ مَا شِئْتَ مِنْ شَرَفٍ	وَانْسُبْ إِلَى قَدْرِهِ مَا شِئْتَ مِنْ عِظَمِ
	Ol rasūlüŋ ẕātına insān cihetinde şeref-den ne ḳadar ḳādir olursaŋ ḥaddeyle.	[Ve yücelikten kastettiğin her ne varsa onun ulu kıymetine nisbet et.] [10b]
45	فَإِنَّ فَضْلَ رَسُولِ اللَّهِ لَيْسَ لَهُ	حَدٌّ فَيُعْرِبَ عَنْهُ نَاطِقٌ بِفَمِ
	Ol rasūlüŋ ṣallallāhu ʿaleyhi ve sellem fażlına nihāyet yoḳdur.	Pes ġāyetle ʿāḳıl olan kimesnenüŋ fażlını aġzıyla ve diliyle beyān ve ʿayān ider degildür.
46	لَوْ نَاسَبَتْ قَدْرَهُ آيَاتُهُ عِظَمًا	أَحْيَا أَسْمُهُ حِينَ يُدْعَى دَارِسَ الرِّمَمِ
	Eger ol rasūlüŋ muʿcizātı ulu cihetinden ḳadrine ve mertebesine münāsib olaydı,	ism-i şerīfi aŋılup ve anıŋla duʿā ḳılınup daʿvet olunduġı vaḳitde anıŋ ism-i şerīfi çürümüş kemükleri dirildeydi.
47	لَمْ يَمْتَحِنَّا بِمَا تَعْيَا الْعُقُولُ بِهِ	حِرْصًا عَلَيْنَا فَلَمْ نَرْتَبْ وَلَمْ نَهِمِ
	Ol Rasūl bizüm üzerimüze ḥarīṣ olup bize raġbeti olduġı ecilden şol ʿaḳlumuz irmeduġı nesne ile bizi imtiḥān eyleme[di]. [11a]	Pes imdi ol rasūle şek ve gümān itme-ziz. Ve Ḳurʾān-ı Mecīd'iŋ ḥaḳīḳatini aŋlamaḳda ḥayretde ḳalur degilüz. Ḥamd idevüz, Allāh bizi ol Rasūl'üŋ ümmetinden ḳıldı.
48	أَعْيَا الوَرَى فَهْمُ مَعْنَاهُ فَلَيْسَ يُرَى	فِي القُرْبِ وَالْبُعْدِ فِيهِ غَيْرُ مُنْفَحِمِ
	Ol rasūlüŋ ḥaḳīḳat-i kemālini fehmidüp ʿaḳıllar irişmesi ḫalḳı ʿāciz ḳıldı.	Pes imdi ol rasūlüŋ yaḳınından ve ırağından görinür degildür.

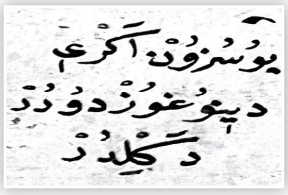
49	صَغِيرَةً وَتُكِلُّ الطَّرْفَ مِنْ أَمَمِ	كَالشَّمْسِ تَظْهَرُ لِلْعَيْنَيْنِ مِنْ بُعُدٍ
	Vaḳtā ki yaḳından baḳılsa bir mertebe ʿaẓamet ve heybetle görinür. [11b]	Ol rasūlde olan ḥālet güneş ḥāleti gibidür.
50	قَوْمٌ نِيَامٌ تَسَلَّوْا عَنْهُ بِالحُلُمِ	وَكَيْفَ يُدْرِكُ فِي الدُّنْيَا حَقِيقَتَهُ
	Ol rasūlüŋ kemālāt-ı ḳudsiyyesini mücerred uyḳuda ve düşde görmege rāżī olup ḳanāʿat itmişlerdir.	Dünyāda ġāfil olan ḳavm ol rasūlüŋ ḥaḳīḳatin nice bilür?
51	وَأَنَّهُ خَيْرُ خَلْقِ اللهِ كُلِّهِمِ	فَمَبْلَغُ العِلْمِ فِيهِ أَنَّهُ بَشَرٌ
	Ve daḫı Allāh Teʿālā'nuŋ maḫlūḳātınuŋ küllīsiniŋ ḫayırlusıdur ve efḍalidür.	Ḳaçan dünyā ehlinüŋ ʿaḳılları rasūlüŋ ḥaḳīḳatine yetişmeyüp maḥall-i bülūġ ve nihāyet oldıysa ol Rasūl beşerdir.
52	فَإِنَّمَا اتَّصَلَتْ مِنْ نُورِهِ بِهِمِ	وَكُلُّ آيٍ أَتَى الرُّسْلُ الْكِرَامُ بِهَا
	illā Ḥażret-i Rasūlüŋ mübārek nūrınıŋ vāsıṭasıyla yetişmişdür.	ʿAlāmet-i muʿcizeden bir nice ʿalāmet ile her peyġamberiŋ gelmişdür, ol muʿcizāt anlara vāṣıl olup yetişmemişdür; [12a]
53	يُظْهِرْنَ أَنْوَارُهاَ لِلنَّاسِ فِي الظُّلَمِ	فَإِنَّهُ شَمْسُ فَضْلٍ هُمْ كَوَاكِبُهَا
	Ve sā'ir enbiyā ve rusül ol güneşüŋ yuldızlarıdır ki envār-ı müstefādesini ādemoġlanına gicelerde ʿālem-i şehādetde güneşüŋ ġaybeti vaḳtinde ıẓhār iderler. Güneş ẓuhūra gelince maḥvolurlar.	Ol Rasūl, faż̇l güneşidür. Allāhu Teʿālā'nuŋ luṭfıyla ve keremiyle ʿāleme gelmişdür.
54	بِالحُسْنِ مُشْتَمِلٍ بِالبِشْرِ مُتَّسِمِ	أَكْرِمْ بِخَلْقِ نَبِيٍّ زَانَهُ خُلُقٌ
	Ol Rasūl evṣāf-ı ḥüsne müştemildir ve beşeresi sā'irden güler yüzlüdür. [12b]	Ol Nebī'niŋ ḫulḳı ve aʿẓā-i ẓāhiresi ʿaceb ḫūb gökcek ve anı müzeyyen itmişdir.
55	وَالبَحْرِ فِي كَرَمٍ وَالدَّهْرِ فِي هِمَمِ	كَالبَدْرِ فِي شَرَفٍ وَ الزَّهْرِ فِي تَرَفٍ
	Ve daḫı ol deryālar gibidir keremde ve seḫāda ve çoḳ yıllar ve çoḳ zamān gibidir, himmet-i ʿāliyesinde.	Ol Rasūl çiçek ve gül gibidür, tāzelikde ve ḥüsünde; ay gibidür şerefde.
56	فِي عَسْكَرٍ حِينَ تَلْقَاهُ وَفِي حَشَمِ	كَأَنَّه وَهُوَ فَرْدٌ فِي جَلاَلَتِهِ
	aŋa baḳan ṣanur ki ol Rasūl çoḳ ʿasker-i ʿaẓīme içindedir.	Ke-ennehū ol Rasūl yalnız olduġı ḥālde, celālet-i ʿaẓīmeti olduġı ecilden,

57	مِنْ مَعْدِنَيْ مَنْطِقٍ مِنْهُ وَمُبْتَسَمِ	كَأَنَّمَا اللُّؤْلُؤُ الْمَكْنُونُ فِي صَدَفٍ
	Ol rasūlüŋ mübārek lisān-ı şerīfinde ṣādır olan kelām-ı manẓūmı	Ke-ennehū ṣadefde örtülmiş olan incülerdir. [13a]
58	طُوبىَ لِمُنْتَشِقٍ مِنْهُ وَمُلْتَثِمِ	لاَ طِيبَ يَعْدِلُ تُرْبًا ضَمَّ أَعْظُمَهُ
	Devlet, saʿādet şol kimesnenüŋdür ki Rasūl'üŋ ḳabr-i şerīfin ziyāret idüp ḳoḳulayup öper.	Ol Rasūl'üŋ mübārek ḳabrinde aʿẓāsını ḍammidüp iḥāṭa iden ṭopraġınıŋ güzel ḳoḳısına benzer dünyāda bulunur degildür.
59	يَا طِيبَ مُبْتَدَإٍ مِنْهُ وَمُخْتَتَمِ	أَبَانَ مَوْلِدُهُ عَنْ طِيبِ عُنْصُرِهِ
	ʿAḳıl ṣāḥibleri olan kimesneler, Rasūl'üŋ ġarā'ib-i bidāyetine ve ʿacā'ib-i nihāyetine baḳıŋ[2]; ne güzel ibtidā ve ne güzel intihāsı vardur! [13b]	Ol rasūlüŋ vilādeti cism-i ẓāhirinde ṭahāret-i ḥaḳīḳiyye iẓhār eyledi.
60	قَدْ أُنْذِرُوا بِحُلُولِ البُؤْسِ وَالنِّقَمِ	يَوْمٌ تَفَرَّسَ فِيهِ الفُرْسُ أَنَّهُمُ
	kendülere ḫavf olup ʿaẕāb ile ve ġam ve ġuṣṣa olan şiddetüŋ gelmesiyle.	Ol Rasūl'üŋ ṭoġduġı vaḳti bir gün idi ki Fürs ṭā'ifesi aŋlayup bildiler,
61	كَشَمْلِ أَصْحَابِ كِسْرَى غَيْرَ مُلْتَئِمِ	وَبَاتَ إِيوَانُ كِسْرَى وَهْوَ مُنْصَدِعٌ
	Nūşirevān'uŋ çardaġı çatlayup yarıldığı ḥālde bir daḫı yapılmaġa mümkin olmadı.	Ve daḫı Rasūl'üŋ ṭoġdığı vaḳti bir gün idi ki Fürs pādişāhlarınuŋ aṣḥābı ve ʿaskerleri ṭağıldı.
62	عَلَيْهِ وَالنَّهْرُ سَاهِي العَيْنِ مِنْ سَدَمِ	وَالنَّارُ خَامِدَةُ الأَنْفَاسِ مِنْ أَسَفٍ
	Ve daḫı kefere ṭā'ifesiniŋ ırmaḳları, andan ṣu içüp intifāʿ itdükleri nedāmetinden kesildiler.	Ol Rasūl'üŋ ṭoġdığı vaḳtinde kefere ṭā'ifesiniŋ biŋ yıldan berü ʿibād[et] itdükleri āteşi söyünüp yoġ oldı. [14a]
63	وَرُدَّ وَارِدُهَا بِالغَيْظِ حِينَ ظَمِي	وَسَاءَ سَاوَةَ أَنْ غَاضَتْ بُحَيْرَتُهَا
	Ve daḫı ġāyet ṣusızlığı vaḳtinde ṣuya var[an] kimesneleri ṣu bulmayup ġaḍabla gerü dönüp merdūd oldılar.	Ol Rasūl ʿaleyhi's-selāmuŋ ṭoġdığı vaḳtinde Sāve ehlinüŋ azacuk ṣuları yoġ oldı.

[2] Metinde "baḳmaḳ" yazmasına rağmen kaynak metinden hareketle ve anlam gereği "baḳıŋ" yazılmıştır.

64	حُزْنًا وَبِالمَاءِ مَا بِالنَّارِ مِنْ ضَرَمِ	كَأَنَّ بِالنَّارِ مَا بِالمَاءِ مِنْ بَلَلٍ
	Ve daḫı Sāve ehlinüŋ azacuk şuları maḥzūn olup eşeri ḳalmayup gūyā āteş olmışdı. [14b]	Ol rasūlüŋ ṭoġdıġı vaḳtinde Sāve ehlinüŋ ṭapduġı ateş maḥzūn olup eşeri ḳalmayup gūyā şu olmışdı.
65	وَالحَقُّ يَظْهَرُ فِي مَعْنىً وَ فِي كَلِمِ	وَالجِنُّ تَهْتِفُ وَالأَنْوَارُ سَاطِعَةٌ
	Ve daḫı ẓāhiren ve bāṭınen ḥaḳ ne idügin bilinüp ẓāhir oldı.	Ol Rasūl'üŋ ṭoġdıġı gicede cin ṭā'ifesi ziyāde ṣavt ile Rasūl'üŋ nübüvvetinüŋ delālet olur āvāz ile çaġırdılar, nūrlar çıḳup ẓāhir olduġı ḥālde.
66	تُسْمَعْ وَبَارِقَةُ الإِنْذَارِ لَمْ تُشَمِ	عَمُوا وَصَمُّوا فَإِعْلاَنُ الْبَشَائِرِ لَمْ
	Ve daḫı ḳorḳıdıcınuŋ ḳorḳutmasını görmediler, küffār ṭā'ifesi maḥrūm olup ṣaġır oldılar.	Küffār ṭā'ifesi kör oldılar ve ṣaġır oldılar, ṭoġdıġı gicesinde ẓāhir olan beşāretleri görüp aŋlamadılar.
67	بِأَنَّ دِينَهُمُ المُعْوَجَّ لَمْ يَقُمِ	مِنْ بَعْدِ مَا أَخْبَرَ الأَقْوَامَ كَاهِنُهُمْ
	Bu süzün egri dīnuġuz durur degildür.[3]	Kefere ṭā'ifesi işitmedükleri bunlarıŋ müneccimleri ḫaber virdikden ṣoŋra [15a]
68	مُنْقَضَّةٍ وِفْقَ مَا فِي الأَرْضِ مِنْ صَنَمِ	وَبَعْدَمَا عَايَنُوا فِي الأُفْقِ مِنْ شُهُبٍ
	Ve büṯḫāneleri yıḳıldığına muvāfıḳ gökyüzinüŋ eṭrāfında olan yıldızlar yere döküldügini āşikāre gördüklerinden ṣoŋra	Nübüvvetine inanmayup kör ṣaġır olduḳları yeryüzinde olan ṣanemleri yire düşdügine
69	مِنَ الشَّيَاطِينِ يَقْفُوا إِثْرَ مُنْهَزِمِ	حَتَّى غَدَا عَنْ طَرِيقِ الْوَحْيِ مُنْهَزِمٌ
	Ḥattā şol <şol> mertebe varıncaya dek şeyāṭīn ʿaleyhi'l-laʿne gökden biribiri ardınca ḳaçdılar. [15b]	Rasūl'üŋ ṭoġdıġı gicesinde tā ṣabāḥa degin gökyüzinüŋ eṭrāfında olan yıldızlar gökden yere indi.

[3] "Bu sizin eğri dininiz doğru değildir." anlamına gelen bu söyleyişle müellifin yöresel ağız özelliklerini yazıya yansıttığı düşünülebilir. Bu sebeple ifadeyi imlâ edildiği hâliyle metne aktardık:

70	أَوْ عَسْكَرٍ بِالحَصَى مِنْ رَاحَتَيْهِ رُمِي	كَأَنَّهُمْ هَرَبًا أَبْطَالُ أَبْرَهَةٍ
	Veyāḫud rasūlüŋ iki mübārek elinüŋ avucından atılan ufaḳ ṭaş ile ḳaçan ʿasker gibi ḳaçdılar.	Rasūlüŋ ṭoġduġı gicesinde şeyṭānlar ʿaleyhi’l-laʿne Mekketullāh’uŋ ḳaşdına gelüp Ḥaḳ sübḥānehū ve Teʿālā’dan beliyye-i ʿaẓīmeti yetişüp ḳorḳudan ḳaçan Ebrehe ʿaskerinüŋ bahādırları gibi ḳaçdılar.
71	نَبْذَ المُسَبِّحِ مِنْ أَحْشَاءِ مُلْتَقِمِ	نَبْذًا بِهِ بَعْدَ تَسْبِيحٍ بِبَطْنِهِمَا
	Nitekim balıġıŋ ḳarnında Yūnus Peyġamber ʿaleyhi’s-selām tesbīḥ itdikden ṭaşra atduġı gibi.	Ol mübārek avucı içinde tesbīḥ itdiklerinden ṣoŋra idi.
72	تَمْشِي إِلَيْهِ عَلَى سَاقٍ بِلاَ قَدَمِ	جَاءَتْ لِدَعْوَتِهِ الْأَشْجَارُ سَاجِدَةً
	Ayaġı yoġ-iken yüriyü yüriyü geldiler.	Rasūl’üŋ daʿvetiyle aġaçlar gelüp secde itdiler. [16a]
73	فُرُوعُهَا مِنْ بَدِيعِ الْخَطِّ بِاللَّقَمِ	كَأَنَّمَا سَطَرَتْ سَطْرًا لِمَا كَتَبَتْ
	Aġaçlarıŋ budaḳları yol üzerinde ġarāyib yazılar yazmışlar.	Ol Rasūl’üŋ ḥużūrına şehādet içün gelen aġaçlarıŋ yürüyüp geldiklerініŋ eşeri, gūyā yazu yazmışlar.
74	تَقِيهِ حَرَّ وَطِيسٍ لِلْهَجِيرِ حَمِي	مِثْلَ الْغَمَامَةِ أَنَّى سَارَ سَائِرَةً
	Rasūl envāʿ-ıla yürüyüp her ḳanḳı mekānda varsa üzerine gölge olup yürürdi. [16b]	Miṣāli şol bir pāre buluduŋ gelmesi gibi idi.
75	مِنْ قَلْبِهِ نِسْبَةً مَبْرُورَةَ الْقَسَمِ	أَقْسَمْتُ بِالْقَمَرِ المُنْشَقِّ إِنَّ لَهُ
	Taḥḳīḳ ol Rasūl’üŋ mübārek ḳalbine bu iki pāre olan ayun münāsebeti vardur ki ol münāsebet ecli içün işbu ḳamer ile yemīn eylemek mebrūrdur.	Ben yemīn eylerüm şol aya ki Rasūl’üŋ mübārek barmaġınıŋ işāretiyle yarılup iki pāre olmışdur.
76	وَكُلُّ طَرْفٍ مِنَ الْكُفَّارِ عَنْهُ عَمِي	وَمَا حَوَى الْغَارُ مِنْ خَيْرٍ وَمِنْ كَرَمٍ
	Ḥālbuki küffār ṭā’ifesinüŋ gözleri kör olup ol nesne ki Rasūl ʿaleyhi’s-selām ve Būbekri’ṣ-ṣıddīḳ’den maġārada.	Ve daḫı yemīn iderim ki ol nesne maġārada görmediler, Rasūl ʿaleyhi’s-selām ve Ebībekri’ṣ-ṣıddīḳ’dir.

77	وَهُمْ يَقُولُونَ مَا بِالْغَارِ مِنْ أَرِمِ	فَالصِّدْقُ فِي الْغَارِ وَالصِّدِّيقُ لَمْ يَرِمَا
	Ḥālbuki kefere ṭā'ifesi maġārada kimse yoḳ ẓannidüp "maġārada bir kimse yoḳdur" dirlerdi.	Rasūl ʿaleyhi's-selām ve Ebūbekri's-ṣıddīḳ raḍiya'llāh bir maġārada oldıḳları ḥālde görinmediler. Küffār ṭā'ifesi kör olup görmediler. [17a]
78	خَيْرِ الْبَرِيَّةِ لَمْ تَنْسُجْ وَلَمْ تَحُمِ	ظَنُّوا الْحَمَامَ وَظَنُّوا الْعَنْكَبُوتَ عَلَى
	cemīʿ-i maḳlūḳātıŋ ḫayırlusı maġārada olup güvercin gelüp maġāra ḳapusında gezmezdi. Ve örümcek maġāra ḳapusında aġ ḳurup durmazdı.	Kefere ṭā'ifesi ẓanniderlerdi ki güvercin ve örümcek,
79	مِنَ الدُّرُوعِ وَعَنْ عَالٍ مِنَ الأُطُمِ	وِقَايَةُ اللَّهِ أَغْنَتْ عَنْ مُضَاعَفَةٍ
	Ve daḫı yüce ḳalʿalar ḥıfẓından ziyāde muḥkem ve ḳavīdir. [17b]	Allāh Teʿālā'nuŋ Rasūl ʿaleyhi's-selāmı ḥıfẓ itmesi ḳat ḳat zırhlardan ziyāde ḳavīdir.
80	إِلاَّ وَنِلْتُ جِوَارًا مِنْهُ لَمْ يُضَمِ	مَا سَامَنِي الدَّهْرُ ضَيْمًا وَاسْتَجَرْتُ بِهِ
	illā ol Rasūl'den bir emāna ve ḫalāṣa yetişdim ki ol emānda ol zamān baŋa ḳaṭʿā ẓulmeylemedi.	Zamān baŋa ẓulüm teklīf eylemedi ve daḫı ol Rasūl'den mücāvere ve emān ṭaleb eylemedi;
81	إِلاَّ اسْتَلَمْتُ النَّدَى مِنْ خَيْرِ مُسْتَلَمِ	وَلاَ الْتَمَسْتُ غِنَى الدَّارَيْنِ مِنْ يَدِهِ
	illā ol Rasūl'üŋ yedine ve aʿżāsına yetişüp yapışdum ki uyulmış ve yapışılmış kimselerin ḫayırlusıdur.	Ve daḫı ben ol Rasūl'üŋ yedin dünyā ve āḫıret ġınāsın ṭaleb eylemedim;
82	قَلْبًا إِذَا نَامَتِ الْعَيْنَانِ لَمْ يَنَمِ	لاَ تُنْكِرِ الْوَحْيَ مِنْ رُؤْيَاهُ إِنَّ لَهُ
	ḳalbi vardur ki ḳaçan iki gözleri uyḳuda olsa mübārek ḳalbi uyumazdı.	Ol Rasūl'üŋ düşinde olan vaḥyi inkār eyleme ki taḥḳīḳ ol Rasūl içün [18a]
83	فَلَيْسَ يُنْكَرُ فِيهِ حَالُ مُحْتَلِمِ	وَذَاكَ حِينَ بُلُوغٍ مِنْ نُبُوَّتِهِ
	Pes imdi Rasūl'üŋ düş gördügi ḥāli inkār olunur degildür.	Ol Rasūl'e düşinde olan vaḥiy, Rasūl'üŋ nübüvveti zamānında olmışdı.
84	وَلاَ نَبِيٌّ عَلَى غَيْبٍ بِمُتَّهَمِ	تَبَارَكَ اللَّهُ مَا وَحْيٌ بِمُكْتَسَبٍ
	Ve ġarīb emirdür ki Nebī ġaybdan ḫaber virmekde yalan degildür. [18b]	Bārekallāh, ʿaceb emr-i ʿaẓīmdür ki vaḥiy ṭaleb idüp saʿy ile ḥāṣıl olmaz.

85	وَأَطْلَقَتْ أَرِبًا مِنْ رِبْقَهِ اللَّمَمِ	كَمْ أَبْرَأَتْ وَصِبًا بِاللَّمْسِ رَاحَتُهُ
	Ve daḫı çoḳ bī-hūşlıḳ ve ʿaḳılsızlıḳ ḥalḳasıyla bağlu olan kimseleri yapışmaḳ sebebiyle ḫalāṣ oldı.	Nice delüleri derdinden berī ḳıldı ol Rasūl, mübārek eliyle yapışması sebebiyle.
86	حَتَّى حَكَتْ غُرَّةً فِي الأَعْصُرِ الدُّهُمِ	وَأَحَيتِ السَّنَةَ الشَّهْبَاءَ دَعْوَتُهُ
	Ḥattā ol yıl sā’ir yıllar içinde şol atuŋ alnında olan beyāżlıġa müşābih oldı.	Ve daḫı ol Rasūl’üŋ duʿāsı ḳıṭlıḳ olan yılı bollıḳ itdi.
87	سَيْبًا مِنَ اليَمِّ أَوْ سَيْلاً مِنَ العَرِمِ	بِعَارِضٍ جَادَ أَوْ خِلْتَ البِطَاحَ بِهَا
	Ẓanniderdüŋ ki sel yolları ṭolu ṣu olup aḳduġı, gūyā ki deŋiz sel boşanur gelürdi, deyeydiŋ.	Ol Rasūl’üŋ daʿveti ḳıṭlıḳ yılı bollıḳ eyledi. Ziyāde yaġmur yaġdurucı bulut vefret üzerine yaġdurdı. [19a]
88	ظُهُورَ نَارِ الْقِرَى لَيْلاً عَلَى عَلَمِ	دَعْنِي وَوَصْفِي آيَاتٍ لَهُ ظَهَرَتْ
	Ol Rasūl’üŋ muʿcizātınıŋ ẓāhir olması ṭaġ ḳullesinde ḳonuḳ içün ḳoyulan āteşüŋ gice ile ẓāhir olmasına beŋzer.	Ol Rasūl’üŋ bu ḳadar muʿcize-i ẓāhireleri beyān itdügüm ile beni terk eyle.
89	وَلَيْسَ يَنْقُصُ قَدْرًا غَيْرَ مُنْتَظِمِ	فَالدُّرُّ يَزْدَادُ حُسْنًا وَهُوَ مُنْتَظِمٌ
	Ve daḫı incünüŋ ḳadri düzülmiş olmadıġı ḥālde nāḳıṣ olur degildür. [19b]	Ol Rasūl’üŋ āyāt-ı ẓāhiresi incüye müşābihdir, ḥüsni ziyāde olup düzülmiş olduġı ḥālde.
90	مَا فِيهِ مِنْ كَرَمِ الْأَخْلاَقِ وَالشِّيَمِ	فَمَا تَطَاوُلُ آمَالِ الْمَدِيحِ إِلَى
	İmdi kimesne recā itmesün; zīrā kemāliyle medḥine yetişür degildir.	Ol Rasūl’üŋ medḥi recāları ne vechile yetişebilür?
91	قَدِيمَةٌ صِفَةُ الْمَوْصُوفِ بِالْقِدَمِ	آيَاتُ حَقٍّ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحْدَثَةٌ
	Maḳāṣıdı ve maʿnāsı ve medlūlātı iʿtibāriyle ḳadīmdir, ḥādiṯ degildür. Ḳıdem ile mevṣūf olan Bārī Teʿālā’nıŋ ṣıfatıdır.	Ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm ḥaḳdur. Raḥmān olan Allāhu Teʿālā’dandır. Naẓmı ve elfāẓı ve kelimātı iʿtibāriyle ḥādiṯdür.
92	عَنْ المَعَادِ وَعَنْ عَادٍ وَعَنْ إِرَمِ	لَمْ تَقْتَرِنْ بِزَمانٍ وَهِيَ تُخْبِرُنَا
	Ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm bize ḫaber virmişdür, umūr-ı āḫıretden ve ʿĀd ḳavminiŋ ve İrem şehrinüŋ ḳıṣṣalarından.	Ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm, mevṣūf-ı biʾl-ḳıdemüŋ ṣıfatı olduġı mülāḥaẓasıyla zamānlardan ve vaḳitlerden birine muḳārin olmamışdır. [20a]

93	مِنَ النَّبِيِّينَ إِذْ جَاءَتْ وَلَمْ تَدُمِ	دَامَتْ لَدَيْنَا فَفَاقَتْ كُلَّ مُعْجِزَةٍ
	Sā'ir enbiyānıŋ muʿcizātı gibi zā'il ve mensūḫ olur degildür.	Ol āyāt-ı Ḥaḳ ki cemīʿ-i zamānda bizü[m] ḳatımuzda hidāyet ve ḳażā-i ḥācet içün dā'imā bāḳī üzerinedir.
94	لِذِي شِقَاقٍ وَمَا تَبْقِينَ مِنْ حَكَمِ	مُحَكَّمَاتٌ فَمَا تُبْقِينَ مِنْ شُبَهٍ
	Ve daḫı muḥkemdür, taġyīr ve tebdīl olur degildür. [20b]	Ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm, Allāh Teʿālā cānibinden ḥaḳḳile bāṭıl beyninde ḥākim ḳılmışdur.
95	أَعْدَى الْأَعَادِي إِلَيْهَا مُلْقِيَ السَّلَمِ	مَا حُورِبَتْ قَطُّ إِلاَّ عَادَ مِنْ حَرَبٍ
	eşedd-i ʿadāvetle ʿadüv olan kimesneler muḥārebe ve muʿāraża itmekden rucūʿ-ı Ḥaḳḳ'a meyl eyleyüp ṣulḥ u inḳıyād iẓhār eylediler.	Ḳurʾān-ı ʿAẓīm elbette cemīʿ vaḳitlerde muḥārebe ve muʿāraża olunmadı; illā meger şol ḥālde muʿāraża olundı ki
96	رَدَّ الْغَيُورِ يَدَ الْجَانِي عَنِ الْحُرَمِ	رَدَّتْ بَلاَغَتُهَا دَعْوَى مُعَارِضِهَا
	Ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm'üŋ redditmesi ziyāde ġayret idici kendü maḥremlerini menʿ itmesi gibi.	Ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm'üŋ feṣāḥati muʿāraża iden kimesneleriŋ daʿvāsını menʿ eyledi.
97	وَفَوْقَ جَوْهَرِهِ فِي الْحُسْنِ وَالقِيَمِ	لَهَا مَعَانٍ كَمَوْجِ الْبَحْرِ فِي مَدَدٍ
	Ve daḫı ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm'üŋ ziyāde muʿteber maʿnālar vardur ki deŋiz[de] olan incülerden.	Ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm'üŋ içün çoḳ maʿnā vardur ki deŋiz dalġaları gibi. [21a]
98	وَلاَ تُسَامُ عَلَى الْإِكْثَارِ بِالسَّأَمِ	فَمَا تُعَدُّ وَلاَ تُحْصَى عَجَائِبُهَا
	Ve daḫı ol Ḳurʾān çoḳ çoḳ oḳumaġla melālet virmez.	Ḳaçan sen ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm'üŋ maʿnāsını, ḥālini bildüŋse anıŋ ʿacāʾib ḥāli ṣayılmaḳ mümkin degildür.
99	لَقَدْ ظَفِرْتَ بِحَبْلِ اللهِ فَاعْتَصِمِ	قَرَّتْ بِهَا عَيْنُ قَارِيهَا فَقُلْتُ لَهُ
	Taḥḳīḳ sen ḳurtulduŋ, Allāhu Teʿālā'nuŋ ḥabline yapışmaḳ sebebiyle. [21b]	Ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm nūrlandırdı, oḳuyan kimesneyi oḳumaḳ sebebiyle.
100	أَطْفَأْتَ نَارَ لَظَىَ مِنْ وِرْدِهَا الشَّبِمِ	إِنْ تَتْلُهَا خِيفَةً مِنْ حَرِّ نَارِ لَظَى
	Ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm'üŋ sovuḳ ṣuyından cehennem āteşini ṣoyündürürsin[4].	Ḳaçan sen cehennem āteşinüŋ ḥarāretinden ḳorḳup oḳuyacaḳ olursaŋ

[4] Metinde sad harfiyle [ﺼ] imla edildiği için bu şekilde yazıldı.

101	مِنَ العُصَاةِ وَقَدْ جَاءُوهُ كَالْحُمَمِ	كَأَنَّهَا الْحَوْضُ تَبْيَضُّ الْوُجُوهُ بِهِ
	ʿāṣīʾ ḳulların yüzleri ol Kevşer sebebiyle beyāż olup nūr olur. Ḥālbuki ḥavż kenārına geldikde kömür gibi yanmış-lardı.	Ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm ke-ennehū cennetde vāḳıʿ olan ḥavż-ı Kevşer'dür ki
102	فَالقِسْطُ مِنْ غَيْرِهَا فِي النَّاسِ لَمْ يَقُمِ	وَكَالصِّرَاطِ وَكَالْمِيزَانِ مَعْدِلَةٍ
	Ādem oġlanlarınuŋ dünyā ve āḫıret umūrları içün ḥaḳla bāṭıl mābeynini ayırmaḳ bir nesne yoḳdur ve ancaḳ āyāt-ı Ḥaḳ vardır.	Ol Ḳurʾān-ı ʿAẓīm vāḳıʿātdan ḫalāṣ it-mekde ve maḳṣūda ve maṭlūba yetiş-dürmekde ṣırāṭ ve mīzān gibidür. [22a]
103	تَجَاهُلاً وَهْوَ عَيْنُ الْحَاذِقِ الْفَهِمِ	لاَ تَعْجَبَنْ لِحَسُودٍ رَاحَ يُنْكِرُهَا
	Anuŋ inkārı Ḥaḳḳ'ı bilüp girü bilmezlıḳ gösterdi.	İbtidā ʿacebleme ol āyā[t]-ı Ḥaḳḳ'ı inkār eyleyen ḥasūdı ki
104	وَيُنْكِرُ الفَمُ طَعْمَ المَاءِ مِنْ سَقَمِ	قَدْ تُنْكِرُ الْعَيْنُ ضَوْءَ الشَّمْسِ مِنْ رَمَدٍ
	Ve daḫı az olur, aġzınuŋ leẕẕeti ol-mayan ṣuyun ṭadına inkār ider, ṣanur ṣuyuŋ leẕẕeti yoḳdur. [22b]	Az olur, şol gözleri kör olduġı ecilden güneşün żiyāsı yoḳ ṣanur.
105	سَعْيًا وَفَوْقَ مُتُونِ الْأَيْنُقِ الرُّسُمِ	يَا خَيْرَ مَنْ يَمَّمَ الْعَافُونَ سَاحَتَهُ
	Ve daḫı eyü yürür develerüŋ arḳası üs-tinde olduḳları ḥālde.	Ya şol kimesnenüŋ ḫayırlusı ki anuŋ ḳapusı öŋinde ṭālib olup isteyici olan kimesneler tiz tiz yürüyici olduḳları ḥālde,
106	وَمَنْ هُوَ النِّعْمَةُ الْعُظْمَى لِمُغْتَنِمِ	وَمَنْ هُوَ الآيَةُ الْكُبْرَى لِمُعْتَبِرٍ
	Ve ey şol kimesnenüŋ ḫayırlusı ki ol büyük niʿmetdür ġanīmet bilenler ḳatında.	Ey şol kimesnenüŋ ḫayırlusı ki ol bü-yük ʿalāmetdür, iʿtibār idiciler ḳatında.
107	كَمَا سَرَى البَدْرُ فِي دَاجٍ مِنَ الظُّلَمِ	سَرَيْتَ مِنْ حَرَمٍ لَيْلاً إِلَى حَرَمٍ
	şol ayun on dördünci gicesinde olan ḳaranlıḳ gicelerde, ẓulmetde getdügi gibi.	Yā Rasūlallāh! Sen getdiŋ baʿżı gice-lerde Mescid-i Ḥaram'dan Mescid-i Aḳṣā['ya], [23a]

108	مِنْ قَابِ قَوْسَيْنِ لَمْ تُدْرَكْ وَلَمْ تُرَمِ	وَبِتَّ تَرْقَى إِلَى أَنْ نِلْتَ مَنْزِلَةً
	Yā Rasūlallāh! Senden ġayrı hīç kimse çıḳmadı ve bilmedi ve ṭaleb eylemedi.	Ey cümle enbiyānıŋ ḫayırlusı! Miʿrāc gicesinde çıḳduŋ sen gice göklere yetişdüŋ bir menzile ki
109	وَالرُّسْلِ تَقْدِيمَ مَخْدُومٍ عَلَى خَدَمِ	وَقَدَّمَتْكَ جَمِيعُ الأَنْبِيَاءِ بِهَا
	aġanuŋ ḫidmetkārı üzerine taḳdīmi gibi. [23b]	Ey cümle enbiyānıŋ ḫayırlusı! Miʿrāc gicesinde Cemīʿ-i enbiyā ve rusül kendü üzerlerine seni taḳdīm itdiler,
110	فِي مَوْكِبٍ كُنْتَ فِيهِ الصَّاحِبَ العَلَمِ	وَأَنْتَ تَخْتَرِقُ السَّبْعَ الطِّبَاقَ بِهِمْ
	Ve melekler cemʿiyyetinde cemʿ olup anlarıŋ içinde ṣāḥib-ʿalem olduŋ.	Yā Rasūlallāh! Yedi ḳat gögi yarup cemīʿ-i enbiyālar ve rasüllerіŋ rūḥlarına muṣāḥib olduŋ.
111	مِنَ الدُّنُوِّ وَلاَ مَرْقَاً لِمُسْتَنِمِ	حَتىَّ إِذَا لَمْ تَدَعْ شَأْوًا لِمُسْتَبِقٍ
	Ve daḫı aʿlā mekān ḳaṣdidiciler içün yüce mekāna çıḳmadı ol maḳāmları çıḳup geçdüŋ.	Ḥattā bir nihāyete varduŋ ki senden ileri gidiciler içün bir nihāyet ḳoymaduŋ.
112	نُودِيتَ بِالرَّفْعِ مِثْلَ المُفْرَدِ العَلَمِ	خَفَضْتَ كُلَّ مَقَامٍ بِالإِضَافَةِ إِذْ
	Şol nidā ile nidā olunduŋ ki parmaġ-ıla gösterüp işāret olınan gibi.	Yā Rasūlallāh! Sen aʿlā maḳāmda olup alçaḳ kılduŋ her maḳāmları ki [24a]
113	عَنِ العُيُونِ وَسِرٍّ أَيِّ مُكْتَتَمِ	كَيْمَا تَفُوزَ بِوَصْلٍ أَيِّ مُسْتَتِرٍ
	Ve daḫı bir sırra yetişdüŋ ki ol cemīʿ-i eḥadden gizlenmişdür.	Yā Rasūlallāh! Bir maḳāma yetişdüŋ ki ḫalḳuŋ gözleri görmedi.
114	وَجُزْتَ كُلَّ مَقَامٍ غَيْرَ مُزْدَحَمِ	فَحُزْتَ كُلَّ فَخَارٍ غَيْرَ مُشْتَرَكٍ
	Ve daḫı Miʿrāc gicesinde cemīʿ-i enbiyā maḳāmlarıŋ geçdüŋ ve zaḥmet çekmedüŋ. [24b]	Yā Rasūlallāh! Sen cemʿ eylediŋ küll-i feżāʾil ki bir kimse senüŋ gibi olmamışdur.
115	وَعَزَّ إِدْرَاكُ مَا أُولِيتَ مِنْ نِعَمِ	وَجَلَّ مِقْدَارُ مَا وُلِّيتَ مِنْ رُتَبٍ
	Ve daḫı saŋa ʿaṭā olunan eşyā ki dürlü niʿmetlerdendir. Bir eḥad yetişür degildür.	Ve daḫı yā Rasūlallāh! Senüŋ ḥākim ḳılduġuŋ eşyā ki ḳadri büyük oldı.

116	مِنَ الْعِنَايَةِ رُكْنًا غَيْرَ مُنْهَدِمِ	بُشْرَى لَنَا مَعْشَرَ الإِسْلاَمِ إِنَّ لَنَا
	Taḥḳīḳ bizüm içün ʿināyet-i Ḥaḳ'dan olan rükün vardur ki bozulması yoḳdur.	Mücde ve sevinmek bizüm içündür yā İslām bölügi!
117	بِأَكْرَمِ الرُّسْلِ كُنَّا أَكْرَمَ الأُمَمِ	لَمَّا دَعَا اللهُ دَاعِينَا لِطَاعَتِهِ
	"rasūller ekremi", deyü tesmiye idüp nidā itdiyse biz daḫı ümmetleriŋ ekremi olduḳ.	Vaḳtā ki Allāhu Teʿālā kendüye ṭāʿat içün bizi daʿvet iden [25a]
118	كَنَبْأَةٍ أَجْفَلَتْ غُفْلاً مِنَ الْغَنَمِ	رَاعَتْ قُلُوبَ الْعِدَا أَنْبَاءُ بِعْثَتِهِ
	Şol ṣavtdan ki ḳoyun sürüsi ġāfil iken içlerine ḳurt girüp ḳorḳduḳları gibi.	Ol rasūlüŋ biʿşeti ve ḫayırları aʿdā' düşmanlarıŋ ḳalblerine yetişdikde bunlarıŋ ḳalbleri ḳorḳdı.
119	حَتىَّ حَكَوْا بِالْقَنَا لَحْمًا عَلَى وَضَمِ	مَا زَالَ يَلْقَاهُمُ فِي كُلِّ مُعْتَرَكٍ
	Ḥattā kefere ṭā'ifesi Rasūl'üŋ ve aṣḥāb-ı kibāruŋ mızraḳları ucında ḳaṣṣābларuŋ mıḫları üzerinde aṣdıḳları ete beŋzer. [25b]	Ol Rasūl ve aṣḥāb-ı kibār her cenk itdükleri yerde [zâil olmadı].
120	أَشْلاَءَ شَالَتْ مَعَ الْعِقْبَانِ وَالرَّخَمِ	وَدُّوا الْفِرَارَ فَكَادُوا يَغْبِطُونَ بِهِ
	Ne olaydı ḳartal, koçuŋ ḳursaġında olan biz olaydik, dirlerdi.	Ol kāfirler ḳaçmaġı severlerdi, anları Rasūlullāh ḳatleyledikde derlerdi ki:
121	مَا لَمْ تَكُنْ مِنْ لَيَالِي الأَشْهُرِ الْحُرُمِ	تَمْضِي اللَّيَالِي وَلاَ يَدْرُونَ عِدَّتَهَا
	mādemki eşhür-i ḥurum giceleri ve gündüzleri gelmeyince.	Kefere ṭā'ifesi ḳaçmaġluġı severlerdi. Şol ḥālde ki üzerine nice gicelerdi, ṣayısını bilmezlerdi,
122	بِكُلِّ قَرْمٍ إِلَى لَحْمِ العِدَا قَرِمِ	كَأَنَّمَا الدِّينُ ضَيْفٌ حَلَّ سَاحَتَهُمْ
	[Müslümanlar (Hz. Peygamber), (her türlü korkudan uzak şekilde) sanki düşmanların etlerini (parçalayarak onları yok etmeyi) çok istiyordu.]	Gūyā dīn-i İslām bir ḳonuḳdur ki ol kefere derleri öŋine nāzil oldı. [26a]
123	يَرْمِي بِمَوْجٍ مِنَ الأَبْطَالِ مُلْتَطِمِ	يَجُرُّ بَحْرَ خَمِيسٍ فَوْقَ سَابِحَةٍ
	Öyle ʿasker ki ṭoḳunıcılardur ki kefere ṭā'ifesini birbirine iterler.	Deryā gibi olan ʿasker çeker, ol ʿasker yügrük atlar üzerinde binici olduḳları ḥālde.

124	يَسْطُو بِمُسْتَأْصِلٍ لِلكُفْرِ مُصْطَلِمِ	مِنْ كُلِّ مُنْتَدِبٍ لِلَّهِ مُحْتَسِبٍ
	Öyle kimseler ki her birisi küffāra ḥamle iderler. [26b]	Ol ʿaskerler Allāh'uŋ emrini işidüp ḳabūl idici, işini riyāsız idici kimselerdür.
125	مِنْ بَعْدِ غُرْبَتِهَا مَوْصُولَةَ الرَّحِمِ	حَتىَّ غَدَتْ مِلَّةُ الْإِسْلاَمِ وَهْيَ بِهِمْ
	Ḥattā millet-i İslām çoḳlıġında idi.	Ol ʿasker her birisi kefere ṭāʾifesine ḥamle eylerlerdi.
126	وَخَيْرِ بَعْلٍ فَلَمْ تَيْتَمْ وَلَمْ تَئِمِ	مَكْفُولَةً أَبَدًا مِنْهُمْ بِخَيْرِ أَبٍ
	Pes ol millet-i İslām idi yetīm gibi ve ṭul ʿavrat gibi olmadı.	Ol millet-i İslām cemīʿ-i evḳātda kefīllenmiş oldı.
127	مَاذَا رَأَى مِنْهُمُ فِي كُلِّ مُصْطَدَمِ	هُمُ الْجِبَالُ فَسَلْ عَنْهُمْ مُصَادِمَهُمْ
	bu ʿasker-i İslām'uŋ ceng idicileriŋ cenglerin.	Ol ʿasker-i İslām ṭaġlar gibi idi; pes kefereden su'āl eyle, [27a]
128	فُصُولَ حَتْفٍ لَهُمْ أَدْهَى مِنَ الْوَخَمِ	وَسَلْ حُنَيْنًا وَسَلْ بَدْرًا وَسَلْ أُحُدًا
	anda olan helāklük faṣıllarını, ṭāġūndan ziyāde helāk oldılar.	Su'āl eyle Ḥuneyn'e, Bedr'e ve Uḥud ehline ki saŋa ḫaber virürler,
129	مِنَ العِدَا كُلَّ مُسْوَدٍّ مِنَ اللِّمَمِ	المُصْدِرِي الْبِيضِ حُمْرًا بَعْدَ مَا وَرَدَتْ
	Ol küffārlarıŋ siyāḥ[5] ḳılları başlarınuŋ eŋseleri cānibindedir. [27b]	Ol ʿasker-i İslām'uŋ aḳ ve keskin ḳılıçlarını, küffāruŋ ḳanından ḳızıl renge boyanıcılardur.
130	أَقْلاَمُهُمْ حَرْفَ جِسْمٍ غَيْرَ مُنَعَجِمِ	وَالكَاتِبِينَ بِسُمْرِ الخَطِّ مَا تَرَكَتْ
	Cisimleri mecrūḥ olup ḳanla noḳṭalanup cerāḥatler olur.	Ve daḫı ol ʿasker-i İslām'uŋ raʿnā süngüleri kefere ṭāʾifesiniŋ derisini ve cisimleri ṭarafını terk eylemez.
131	وَالوَرْدُ يَمْتَازُ بِالسِّيمَا عَنِ السَّلَمِ	شَاكِي السِّلاَحِ لَهُمْ سِيمَا تُمَيِّزُهُمْ
	Nitekim gülüŋ sīmāsı ve güzel ḳoḳuları selem aġacından ayrılup belli olunduġı gibi.	Ol ʿasker-i İslām'uŋ nūrı żiyā-vārdı ki anlar āşikāre görünürdi kefere ṭāʾifesi içinde.
132	فَتَحْسَبُ الزَّهْرَ فِي الْأَكْمَامِ كُلَّ كَمِي	تُهْدِي إِلَيْكَ رِيَاحُ النَّصْرِ نَشْرَهُمُ
	Pes ol ʿasker-i İslām ṭomurcuḳlarıŋ içinde olan çiçekler ẓanniderdiŋ.	Allāh Teʿālā'nuŋ yardımı yeller getürüp saŋa he[diyye ediyor]. [28a]

[5] Siyāh kelimesi güzel he ile yazılmasına rağmen yazmada ḥa ile yazılmıştır: سِيَاحْ

133	مِنْ شِدَّةِ الحَزْمِ لاَ مِنْ شِدَّةِ الْحُزُمِ	كَأَنَّهُمْ فِي ظُهُورِ الخَيْلِ نَبْتُ رُبًا
	[Bu askerlerin sebatı/dimdik duruşları, atların kolanlarından değil, kendilerinin sağlamlığından ve metanetlerindendi.]	Ol ʿasker-i İslām atlarıŋ arḳası üzerinde şol yüksek yerde bitmiş aġaç gibi idi.
134	فَمَا تُفَرِّقُ بَيْنَ الْبَهْمِ وَالبُهَمِ	طَارَتْ قُلُوبُ الْعِدَا مِنْ بَأْسِهِمْ فَرَقًا
	ʿAsker-i İslām'ıŋ atlularıyla ḳoyun ḳuzuları mā-beynini farḳ idemezlerdi. [28b]	ʿAsker-i İslām'ıŋ şiddet-i ḥarbinden düşmanlarıŋ yürekleri ditrerlerdi.
135	إِنْ تَلْقَهُ الْأُسْدُ فِي آجَامِهَا تَجِمِ	وَمَنْ تَكُنْ بِرَسُولِ اللَّهِ نُصْرَتُهُ
	Ḳaçan ol kimesneyi arslanlar kendüleriniŋ yerinde görseler andan ḳorḳarlardı.	Şol kimseniŋ yardımı ve furṣatı Rasūlullāh ʿaleyhi's-selām sebebiyle
136	بِهِ وَلاَ مِنْ عَدُوٍّ غَيْرَ مُنْقَصِمِ	وَلَنْ تَرَى مِنْ وَلِيٍّ غَيْرِ مُنْتَصِرٍ
	Ve daḫı bir ʿadūyı görmezsin ki münkesir ve maḳhūr olmaya	Sen elbetde görmezsin bir velī ki maḥfūẓ olmaya
137	كَاللَّيْثِ حَلَّ مَعَ الأَشْبَالِ فِي أَجَمِ	أَحَلَّ أُمَّتَهُ فِي حِرْزِ مِلَّتِهِ
	Nitekim arslan, yavrularını yataġı içinde ziyāde şefḳat ve merḥamet itdügi gibi.	Ol Rasūl ʿaleyhi's-selām ümmetine ziyāde şefḳat ve merḥamet idicidür. [29a]
138	فِيهِ وَكَمْ خَصَمَ الْبُرْهَانُ مِنْ خَصِمِ	كَمْ جَدَّلَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ مِنْ جَدَلٍ
	Ve daḫı Rasūl'üŋ bürhānı ve muʿcizātı çoḳ kerre vāḳıʿ olmışdur, ḫaṣım olanlara ġālib gelmişdür.	Allāh Teʿālā'nuŋ kelimātı olan Ḳur'ān-ı ʿAẓīm çok kez vāḳıʿ olmışdur Rasūl'üŋ ḥaḳḳında, mücādele itdiler, ġālib gelüp üzerine inmişdür.
139	فِي الجَاهِلِيَّةِ وَالتَّأْدِيبِ فِي اليُتُمِ	كَفَاكَ بِالْعِلْمِ فِي الأُمِّيِّ مُعْجِزَةً
	Ḫuṣūṣan ol zamānıŋ ʿilmi olmaya ve oḳunmaya ve daḫı yetīmligi ḥālinde mü'eddebligi muʿcize saŋa yeter. [29b]	Ol Rasūl kimesneden oḳumaḳsızın yazmaḳsızın olan ʿilmi, muʿcize saŋa tamām yeter.
140	ذُنُوبَ عُمْرٍ مَضَى فِي الشِّعْرِ وَالخِدَمِ	خَدَمْتُهُ بِمَدِيحٍ أَسْتَقِيلُ بِهِ
	itdügüm ḫiẓmete geçen ʿömrümüŋ günāhların ʿafv ve maġfiretin ṭaleb eyledüm.	Ol Rasūl'e ḫiẓmet eyledüm medḥümle ki ben ol medḥ sebebiyle ümerānuŋ ḥaḳḳındaki şiʿirde

141	كَأَنَّنِي بِهِمَا هَدْيٌ مِنَ النَّعَمِ	إِذْ قَلَّدَانِيَ مَا تُخْشَى عَوَاقِبُهُ
	Gūyā ki ol şiʿir ve hiẕmet sebebiyle ḥayvānda olan ḳurbāna beŋzerüm ki boğazlamak içün taġyīr olunmışdur.	Zīrā ol didügüm ve itdügüm ḫiẕmet benim boynumda ḳılādelü boncuḳ itmişdür.
142	حَصَلْتُ إِلاَّ عَلَى الْآثَامِ وَالنَّدَمِ	أَطَعْتُ غَيَّ الصِّبَا فِي الْحَالَتَيْنِ وَمَا
	illā nice maʿṣıyetler ve nedāmetler ve ʿuḳūbetler taḥṣīl eyledim.	Ṣabīlıḳ mülūke ve ümerāya şiʿir dimek ve ḫiẕmet itmek ḥāletlerinde bir şey taḥṣīl itmedüm. [30a]
143	لَمْ تَشْتَرِ الدِّينَ بِالدُّنْيَا وَلَمْ تَسُمِ	فَيَا خَسَارَةَ نَفْسٍ فِي تِجَارَتِهَا
	dünyā ile ṣatun almadı ve dīni almaḳ içün bāzārlaşmadı.	Ey nefsiŋ ticāretde olan ḫusrānına ve aldanmasına ki
144	يَبِنْ لَهُ الْغَبْنُ فِي بَيْعٍ وَفِي سَلَمِ	وَمَنْ يَبِعْ آجِلاً مِنْهُ بِعَاجِلِهِ
	ol kimesne ṣatmasında aldanup noḳṣān ẓāhir olur. [30b]	Şol kimesne ki āḫıretiŋ metāʿ-ı dünyāya ṣata
145	ِمنَ النَّبِيِّ وَلاَ حَبْلِي بِمُنْصَرِمِ	إِنْ آتِ ذَنْبًا فَمَا عَهْدِي بِمُنْتَقِضٍ
	Benim yapışdum īmān ve Ḳurʾān münḳaṭıʿ olur degildür.	Eger ben günāh işleyüp günāha mübāşeret idersem benim ʿahdüm bozulur degildür.
146	مُحَمَّداً وَهُوَ أَوْفَى الْخَلْقِ بِالذِّمَمِ	فَإِنَّ لِي ذِمَّةً مِنْهُ بِتَسْمِيَتِي
	Ḫālbuki ol Rasūl itdügi vaʿdede ve eyledügi ʿahidde ḫalḳuŋ ziyāde vefā idicidür.	Zīrā benim ʿahdüm vardur ol Rasūl'den, ben Muḥammed ismiyle <ismiyle> olduġum sebebiyle.
147	فَضْلاً وَإِلاَّ فَقُلْ يَا زَلَّةَ الْقَدَمِ	إِنْ لَمْ يَكُنْ فِي مَعَادِي آخِذًا بِيَدِي
	faẕlıyla ve iḥsānıyla elüme yapışur olmazsa benim ḫālümi bilen kimesneye, ayaġı sürçmiş, deyüp aġlayasın.	Eger ol Rasūl yevm-i āḫıretde elüme yapışup meded ve nuṣret ider olmaz, [31a]
148	أَوْ يَرْجِعَ الجَارُ مِنْهُ غَيْرَ مُحْتَرَمِ	حَاشَاهُ أَنْ يَحْرِمَ الرَّاجِي مَكَارِمَهُ
	Ḫāşā ol Rasūl'den ecir ṭaleb iden kimesne muʿazzez ve mükerrem olmadıġı ḥālde reddoluna, olmaz!	Ḫāşā ol Rasūl'den emān ṭaleb idüp maḥrūm ḳalına!

149	وَجَدْتُهُ لِخَلاَصِي خَيْرَ مُلْتَزِمِ	وَمُنْذُ أَلْزَمْتُ أَفْكَارِي مَدَائِحَهُ
	ol Rasūl'i şiddetden ve mekrūhātdan ḫalā[ṣ] içün ḫayırlu tamām buldum. [31b]	Bu fikrüm ol Rasūl'üñ mediḥlerine ḳılduġum zamāndan
150	كَمِ إنَّ الحَيَا يُنْبِتُ الأَزْهَارَ فِي الأَ كَمِ	وَلَنْ يَفُوتَ الغِنَى مِنْهُ يَدًا تَرِبَتْ
	Nitekim yaġmur çiçekleri bitürür, yüksek olup ṣu gelmeyen yerlerde.	Elbetde ol Rasūl, ġınā ve ʿaṭā fevt olmaz.
151	يَدَا زُهَيْرٍ بِمَا أَثْنَى عَلَى هَرِمِ	وَلَمْ أُرِدْ زَهْرَةَ الدُّنْيَا الَّتِي اقْتَطَفَتْ
	şāʿir Züheyr, Herim bin Ḫayyān üzerine didügi medḥüñ ve itdügi şenānuñ sebebiyle.	Rasūl ʿaleyhi's-selāmı medḥümle ben murād idinmedüm dünyā metāʿını ve zīnetini ki
152	سِوَاكَ عِنْدَ حُلُولِ الْحَادِثِ الْعَمِمِ	يَا أَكْرَمَ الخَلْقِ مَالِي مَنْ أَلُوذُ بِهِ
	[Herkesin başına kıyametin kopacağı gün] senden ġayrı ṣıġınacaġum yoḳdur.	Yā maḫlūḳāt ekremi ve ʿināyet seḫāsı olan Muḥammed ʿaleyhi's-selām! [32a]
153	إِذَا الْكَرِيمُ تَجَلَّى بِاسْمِ مُنْتَقِمِ	وَلَنْ يَضِيقَ رَسُولَ اللَّهِ جَاهُكَ بِي
	Allāh kerīm ism-i müntaḳimi ile tecellī itdügi vaḳitde,	Yā Rasūlallāh! Senüñ ḳadrüñe ve menzilüñe elbette noḳṣān gelmez.
154	وَمِنْ عُلُومِكَ عِلْمَ اللَّوْحِ وَالْقَلَمِ	فَإِنَّ مِنْ جُودِكَ الدُّنْيَا وَضَرَّتَهَا
	Ve daḫı seniñ ʿulūmıñdan baʿżıdur levḥuñ ḳalemiñ ʿilmi. [32b]	Yā Rasūlallāh! Sendendür ve keremüñdendir dünyānuñ ve āḫıretiñ ḫuṣūli.
155	إِنَّ الكَبَائِرَ فِي الْغُفْرَانِ كَاللَّمَمِ	يَا نَفْسُ لاَ تَقْنَطِي مِنْ زَلَّةٍ عَظُمَتْ
	Taḥḳīḳan günāh-ı kebā'ir Allāhu Teʿālā'nuñ maġfireti ḳatında küçük günāh gibidir.	Yā nefsi ol günāh işlemekde ʿāṣī̄ oldum, diyü ye's itme ve ümīdiñ kesme!
156	تَأْتِي عَلَى حَسَبِ الْعِصْيَانِ فِي الْقِسَمِ	لَعَلَّ رَحْمَةَ رَبِّي حِينَ يَقْسِمُهَا
	İtdügüm ʿışyān muḳābilinde raḥmetiñ gelmesin isterim.	Ben recā iderüm Rabb'üm raḥmetini üleşildügi vaḳitde
157	لَدَيْكَ وَاجْعَلْ حِسَابِي غَيْرَ مُنْخَرِمِ	يَا رَبِّ وَاجْعَلْ رَجَائِي غَيْرَ مُنْعَكِسٍ
	Ḥisābuñ āsān ve ḳolay üzerine ḳıl!	Yā Rabbi, ricāmuñ ġayrı ḳılma! [33a]

158	صَبْرًا مَتَى تَدْعُهُ الْأَهْوَالُ يَنْهَزِمِ	وَالْطُفْ بِعَبْدِكَ فِي الدَّارَيْنِ إِنَّ لَهُ
	Ṣabrı var ammā ḳaçan ol ḳorḳulara ve muṣībetlere uġrasa ṣabır ve ṭāḳat ḳalmayup gider.	Yā Rabbi, luṭfeyle dünyāda ve āḫıretde bu mücrim ḳuluŋa!
159	عَلَى النَّبِيِّ بِمُنْهَلٍّ وَمُنْسَجِمِ	وَأْذَنْ لِسُحْبِ صَلاَةٍ مِنْكَ دَائِمَةً
	nebīnüŋ üzerine yaġmur gibi aḳup seylān itdügi ḥālde! [33b]	Yā Rabbi, iẕin vir, ḳabūl eyle seniŋ raḥmet-i dā'ime bulutlarına;
160	أَهْلُ التُّقَى وَالنُّقَا وَالحِلْمِ وَالْكَرَمِ	وَالآلِ وَالصَّحْبِ ثُمَّ التَّابِعِيَن لَهُمْ
	Bu cümlesi ehl-i taḳvādur, neẕāfetdür ve ehl-i 'ilim ve ehl-i keremdür.	Ve daḫı Rasūl'üŋ ālinüŋ ve aṣḥābınuŋ üzerlerine raḥmet-i dā'ime olsun! Andan ṣoŋra anlarıŋ ṭarīḳi üzerine olan tābi'īn üzerine olsun!
161	وَأَطْرَبَ الْعِيسَ حَادِي الْعِيسِ بِالنَّغَمِ	مَا رَنَّحَتْ عَذَبَاتِ الْبَانِ رِيحُ صَبًا
	Ve daḫı mādemki develer naġme ile sürüci kimesneniŋ naġmesi surūr virür, develeri sür'atle yürütdükçe. Temmet.	Mādemki ṣabā yeli bān aġacınuŋ budaḳları ṣalınd[urdı].

BAZI NOTLAR

- **Tespit edilebildiği kadarıyla sadece Güler Doğan Averbek'in şahsî kütüphanesinde bulunması dolayısıyla (ünik nüsha) kıymetlidir.**
- **Satır altı *Bürde* tercümesi örneğine çok fazla rastlanmaması bakımından eser, önem arz etmektedir.**
- **Genellikle satır altı *Bürde* tercümelerinde rastladığımız şekilde bu tercümede de bazı kelimelerin ya da kısımların tercüme edilmediği görülmektedir.**
- **Metinde hareke bulunması, telif edildiği dönemin söyleyiş özelliklerini de yansıtması bakımından önemlidir.**
- **Metinde yöresel ağız örneklerinin de yazıya aktarıldığı görülmektedir.**